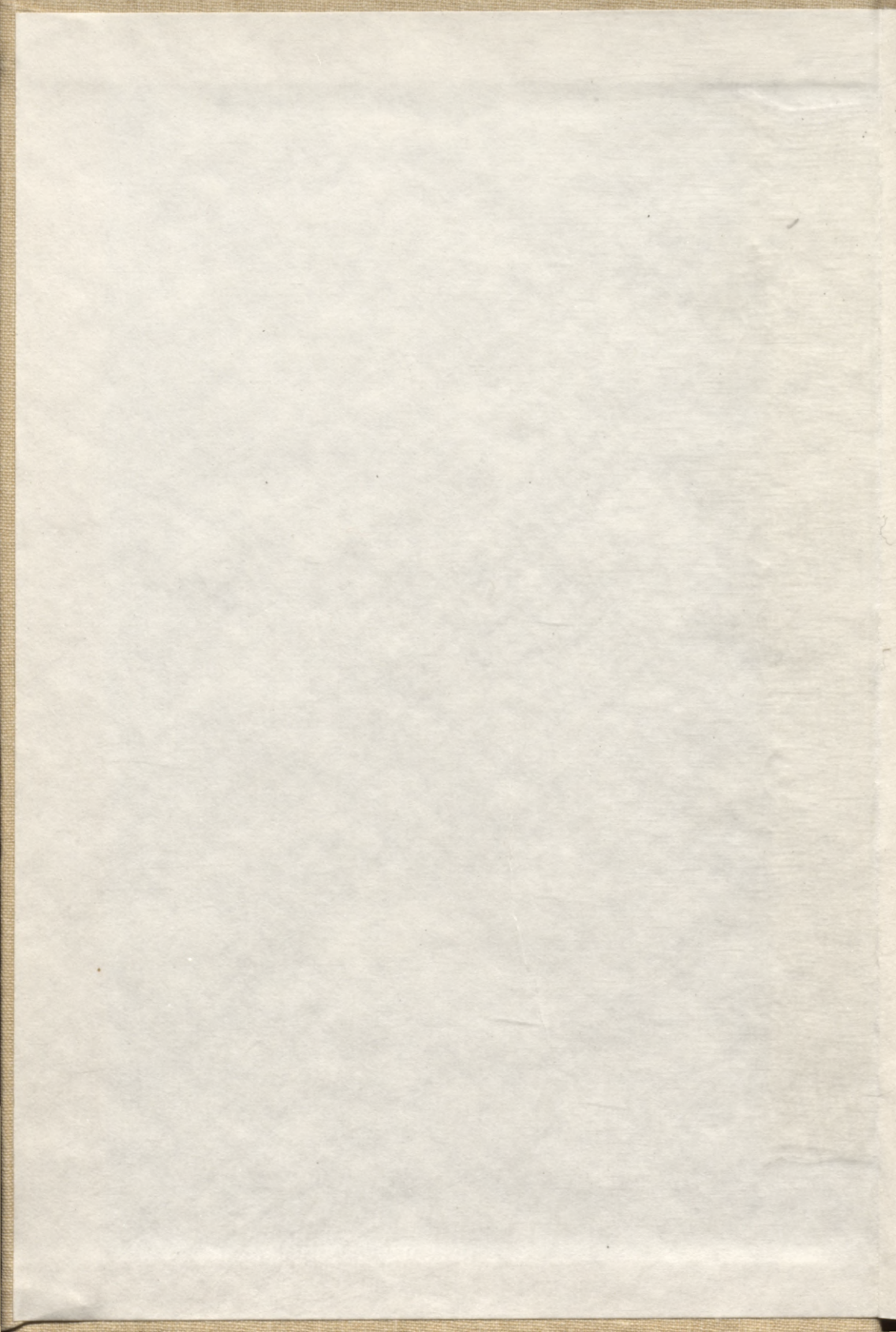

Velta Rūķe - Draviņa

**LATVIEŠU
TAUTAS
DZIESMU
VARIANTI**

**KR. BARONA
"LATVJU DAINĀS"**

Velta Rūke-Draviņa

LATVIĒSU TAUTASDZIESMU
VARIĀNTI

KR. BARGŅA «LATVIU DAINĀS»

RĪGA "NORDE" 1982

KI

1001

94-4
31

L
8F

Velta Rūķe-Draviņa

LATVIEŠU TAUTASDZIESMU VARIANTI

KR. BARONA «LATVJU DAINĀS»

RĪGA "NORDIK" 1993

UDK - p 888. 3. 0
Ru 390

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTEKA

~~94-3-632~~

0303075678

LATVIEŠU TĀUTASDZIESMU
VARIANTI

KR. BARONA «LATVU DAINĀS»

ISBN 9984 - 510 -13 -1

©Velta Rūķe- Draviņa, 1993

IEVADS

Tautasdziesmas Krišjāņa Barona "Latvju Dainās" sakārtotas pēc satura — kad tās dziedātas un kā dziedātas, arī pēc valodas, kā kurā vietā tās pierakstītas.

Dziesmu vairums nav gluži no visām vietām, taču liekas, ka šai sakarā nozīmīgākās ir savāktas vienkopus.

Rakstība tāda, kāda tā lietāta attiecīgajā pagastā: latīniskajā alfabētā Austrumlatvijas dialektā, vāciskajā — rietumos. Daudzos gadījumos dziesmas no kādiem attālākajiem novadiem rakstītas literārajā formā, galvenokārt leksikā tomēr atstājot nepārveidotas formas. Gadījumu vairumā dziesmu kārtotājs bijis tik uzmanīgs, ka dziesmas variantos iekļāvis arī (visas) izloksnes īpatnības. Pašlaik, kad nav vēl publicēts jau 1944. gadā lielos vilcienos sagatavotais latviešu valodas atlants (ar parasto lietvārdu un skaņu izplatību izloksnēs), grūtāk ir salīdzināt ainu, kāda bija Latvijā pirmo dziesmu uzrakstījumu periodā pirms pusotra simta gadiem un kāda tā ir tagad. Zināmu ieskatu dod tautasdziesmas "Upe nesa ozoliņu" analīze (ZARI, 1986, 7 — 24). Krišjāņa Barona variantā sastopamā tautasdziesma salīdzināta ar šās dziesmas papildu tekstu Zinātņu akadēmijas izdotajās "Latviešu tautasdziesmās": variantu kopskaits tur ir krietni lielāks, bet arī daudzējādā ziņā nenoteikts un saturā izplūdis.

LATVIEŠU TAUTASDZIESMAS BARONA “LATVJU DAINĀS”

“Latvju Dainās” vairums tautasdziesmu pierakstītas pirms vairāk nekā 100 gadiem. Tai laikā un pēc tam notikušas lielas maiņas dažādo ziņu devēju veidā.

Dziesmām ar daudziem variantiem nākuši klāt jauni pieraksti; dziesmām ar nedaudziem variantiem reizēm arī papildinājumi.

“Latvju Dainās” tagad vieglāk pamanīt eventuelās kļūdas, zinot, kas bijis devējs. Atzīmētas ir katra pagasta fonētiskās un morfoloģiskās īpatnības. Daļa tautasdziesmu tekstu ir izloksnē, pie tam labā izloksnes pierakstā; otra daļa — tikai daļējās izloksnes formā. Valodas īpatnības skaidrojamas kā 1) tā laika, 2) attiecīgā novada izloksnes īpatnības un 3) īpatnējās tautasdziesmu metrikas īpašības.

Krišjāņa Barona krājumā vienuviet diezgan bieži atrodamas attiecīgās izloksnes formas, arī tādas, kas tagadējā valodā svešas.

Liela dažādība vārdu novietojumā pēc 1) latviešu valodā (dzejjas valodā) pieļaujamām īpatnībām, 2) tautasdziesmu metrikā pakļautās formas. Tā, piemēram, vārdu sekā Ja neraud **tēvs, māmiņa** un Ja **tēvs, māte** neraudāja vai arī Ja neraud **tēvs ar māti** un Lai neraud **tēvs un māte** ir skaidra starpība, dodot priekšroku vienai no laika ziņā seniskākajām izteiksmēm.

No Latgales Krišjāņa Barona krājumā ir skopāks devums, tomēr šo dziesmu starpā ir daudzas ar izloksnes īpatnībām.

Daudzas dziesmas rāda r izloksnēs, kur tas tagad varbūt jau zudis. Tā, piem., 3807. dziesmā turienes tekstā ir r no Vērgales, Alsungas, Ēdoles, Ventpils un Skrundas. Blakus “ņemt” ir arī (no Kursas izloksnēm) “jemt”. Pie “gaidīt” stāv ģenitīvs vai akuzatīvs: kas būs **manis** gaidījusi un kas būs **mani** gaidījusi (arī: kura mani gaidījusi).

Noliegumos ir liela dažādība, kas lielāko tiesu balstās izloksnēs;

ne — **ne** (Ne ar kungi, ne bāliņi; ne ar tautas, ne brālīši), **ni** — **ni** (ni ar kungi, ni stārasti), **nei** — **nei** (nei ar kungi, nei bāliņi).

Interjekciju lielo dažādību rāda vairākas dziesmas — no vienas puses, dziesmas par mazo bērniņu. No otras puses, ir interjekciju pārbagātība (žvadzēdama, švirkstēdama...) dziesmās par zobena atsišanos.

Dažās dziesmās ir īpatnējās u — celmu formas, kas tagadējā valodā tikpat kā zudušas, piem., “ragus (= ragavas) taisa”.

Ir šūpuļdziesmas ar variantos bagātīgi pārstāvētu izlokšņu materiālu un ar īpatnējām interjekcijām (aijā žūžū, čuči guli) utt.

Barona dotajos piemēros reizēm ir vairāk par 4 variantiem, piem., 32449 par govju Māršaviņu, kas Stallē gul **pasliegsnē** (ē—c.) vai **pasliegsnī** (i)jo—c.), kā arī **apakš sliegšņa** (vai **apakš sliegša**) un **zem sliegšniša**.

Arī LD 31984 rāda lielu birumu vārdu sekā:

Es, karā(i) aiziedams, **Krustu cirtu ozolā** vietā ir **Cirtu krustu ozolā** un **Ozolā krustu cirtu** (bet nav, piem., + krustu ozolā cirtu, + ozolā cirtu krustu).

Blakus variantiem **Eit'** bāliņi! un **Eita**, brāļi! ir biežas mudinājuma formas **irat!**, **iriet!**, **īrat!** un **airiet!**, **airat!**

Tāpat LD 31980 rāda lielu dažādību:

Es, karā aiziedams, **Iestādīju ozoliņu** vai arī **Dēstu zaļu ozoliņu** un Vārtos **stādu ozoliņu**.

Ir dziesmas ar trejādu verbu sastāvu (**raudzīties**, **lūkoties** un **skatīties**), tāpat arī dziesmas par vanagu kopā ar viņam raksturīgiem pavadoņiem — “vistu”, “irbi”, “cielavu” un “gaigalu”.

Arī zirga spalva parādās daudzējādā krāsainībā (spangains, spangots, ripains...), tāpat arī lakstīgalas dziesma daudzējādībā (vizināja, tricinjā....).

LD 32472 rāda trejādu izteiksmi: Jāņa nakti **staigājot**, Jāņa nakti **staigādama** un **Kas staigāja** Jāņa nakti.

Citā dziesmā ir vairākas formas: **dzeltens**, **dzeltains**, **dzaltans** un **zeltans**.

No bagātā daudzu formu daudzuma parastie lazdu varianti ir: **lazdu**, **lagzdu**, **legzdu** krūmiņā.

Dziesmā no Nīcas ir pierakstīts turieniešu **dzeltenāmis kājiņām(i)s**.

LD 11099 dziesmā ir daudzi varianti:

Dzēris būtu alutiņu, **Dzertans** būtu alutiņš, **Dzerams** būtu alutiņš, **Dzertin** dzertu alutiņu un **Dzertu**, dzertu alutiņu, kā arī ar turpinājumu Kaut **varējis** aizmaksāt un kaut **varētu** aizmaksāt.

LD 31878 pārsvārē ir divdabji ar **-dams**; to pamatā ir verbi ar dažādiem priedēkļiem:

Es karā **aiziedams**

Es karā **aizjādams**

Es no kara **atiedams**

No kariņa **atnākdams**

No kariņa **pārijādams**

No kariem **pāriedams**

No kariņa **pārnākdams**

un

Es, karā **noiedams**.

Retāk sastopam divdabju vietā parastās pagātnes formas “es atnācu” un “Kad pārjāju, tad atradu Māsin’ lielu izaugušu”.

Minētie piemēri ir tikai atsevišķi gadījumi dažādās situācijās.

Sata leetu aifjahjufchu,
 Naht leetinfeh tuhpedams;
 Sata tautas aifjahjufchas,
 Birfê fweedf tumelinfeh. 42.

1. Domaj' leetu nolijufchu,
 Nu wehl nahza rihbedams;
 Domaj' tautu aifjahjufchu,
 Stalle fweedfa tumelinfeh. 228.

2. Sat' leetinu nolijufchu,
 Nu wehl nahza tuhpedams;
 Sat' tautinas aifjahjufchas,
 Nu wehl fweedfa tumelini. 22h.

1: aifjahjufchu; 2 un 4: Ruhlu, 22p.

3. Sata leetu aifejot,
 Leetus nahza tuhpedams;
 Sata tautas aifjahjot,
 Tepat fweedfa tumelini. 36n.

1: Safäs leetus; 2: Leetinfeh; 3: Safäs; 4: Teju, 30b.

4. Sata leetu nenahlamu,
 Latfchu nahza tuhpedams;
 Teiza tautas aifjahjufchu [?],
 Wehl fedloja tumelini. 226d. N° 1297.

5. Szij' leetu aifejam,
 Leetus nahza tuhpedams;
 Szij' tautu aifjahjam,
 Stalli fweedf tumelins. 61c N° 1587.

6. Schlitu leetu nolihjot,
 Rule nahza miglodams;
 Schlitu tautas aifjahjot,
 Sehe ir losa, tumelinus. 80d.

1: lihtu nolijot; 2: Rühle; 3: aifjahjuŕčas, 324e.

7. Schkitu leetu nolijufchu,
Ruhle nahja miglodams;
Schkitu tautas aifjahjuŕčas,
Teju ſweedſa kumelini. 91b.

1: aifejam; 2: tuhpedams; 3: aifjahjam, 7¹, 205b, 241g.—1: lihtu nolijam; 3: aifjahjam, 68a.—1: nolijam; 2: Rula nahje; 4: Sehe pat ſweedſe, 88b.—2: migladams; 4: Te jau, 185d.—1: aifgahjuŕchu; 2: tuhpedams; 4: Te jau, 188°.

8. Zerej' leetu noeetam,
Leetus nahja tuhpedams;
Zerej' tautas aifjahjam,
Wehl fedloja kumelini,
Wehl fedloja kumelini
Pee bahlika nandurim. 207r.

1: leetu pahrgahjuŕchu; 3: aifjahjuŕčas; 5—6 truhſt, 400.

Sal. LD 15745 Saka lietu aizgājuſu,
Nāk lietiņš kūpēdams;
Saka tautas aizjājuſas,
Birzē zviedz kumeliņš

un turp.

Dziesmas 8 variantos atklājas liela dažādība valodas izteiksmē. Salīdzinot ar mūsdienu prozas valodu (pa labi), tautasdziesmu varianti rāda lielāku formu bagātību. Pie “saka” tautasdziesmās ir:

saka lietu aizgājuſu (saka, ka lietus aizgājis)
(pag. akt. -is, vnsk. akuz.)

saka lietu aizejot (saka, ka lietus aiziet)
(tag. nelok. -ot)

saka lietu nenākamu (saka, ka lietus nenāks).
(tag. -ams, vnsk. akuz.)

Līdzīgā veidā ir vairāki atšķirīgi viedokļi pie “šķita”:

šķitu **litu nolijot** (šķitu, ka **lietus nolist**)

šķitu **lietu nolijot** (šķitu, ka **lietus nolist**)
(tag. -ot)

šķitu **litu nolijam** (šķitu, ka **lietus nolist**)
(tag. -am)

šķitu **lietu nolijušu** (šķitu, ka **lietus nolijis**)
(pag. akt. -is)

šķitu **lietu aizejam** (šķitu, ka **lietus pārgājis**)
(tag. -am)

šķitu **lietu aizgājušu** (šķitu, ka **lietus aizgājis**).
(pag. akt. -is)

Viens variants ir pie

domāj' **lietu nolijušu** (domāju, ka **lietus nolijis**)
(pag. divd. -is)

un pāris piemēru pie

cerēj' **lietu noietam** (cerēju, ka **lietus pārgājis**)
(pag. -ts)

un

cerēj' **lietu pārgājušu** (cerēju, ka **lietus pārgājis**).

Divos variantos parastā “lietus” vietā ir austrumu Latvijas
“lītus”.

Blakus biežajam “nāk lietiņš **kūpēdams**” sastop arī **rībēdams**
un **miglodams** (miglādams).

Pirmajā dziesmas variantā ir **birzē** un **stallē**, 5. variantā — **stalli**.

LD 32037 Karā iešu es, māmiņa,
Atnāc's ņemšu līgaviņu;
Tā būs laba mātes meita,
Kas būs manis gaidījuse

un turp.

apvieno 13 grupas, ar daudziem variantiem. Jau pirmajā rindā iespējama citāda vārdu secība. Blakus parastajam veidam

Karā iešu es, māmiņa

(ar daudziem variantiem, kā: Karā iešu, kad atnākšu; Karā iešu, kad pārnākšu; Karā iešu, mājā nākšu; Karā iešu, māmuliņe; Karā iešu un atnākšu)

ir arī ar otrādu vārdu kārtu

Es, māmiņ, **karā iešu**.

Tai pašā reizē blakus formai ar -r- ir ņemta ne tikai **karā** (iešu), bet arī ar -r- : **kaṛā**, **kaṛāi** un **kaṛjā**. Tā visā Kurzemē: Dundagā, Sasmakā, Ancē, Lielēzerē, Rāvā, Kandavā un (**kaṛjā**) Nīcā.

Blakus formām ar **ņemt** ir arī izlokšnes formas **jemt** no Kursas izlokšnēm Skrundā, Rāvā, Priekulē un Sarkanmuižā.

Visos variantos stāv **līgava** un **līgaviņa**; divas reizes no Brīvzemnieka un Cimzes krājumiem pieminēta arī ļaudaviņa un ļauduviņa.

Vienā un tai pašā sintaktiskā kontekstā sastopamas **atnāc's** (= atnācis), **atnākš'** (= atnākšu), **atnāks** (= atnāks) un **atgāj's** (= atgājis) (ņemšu līgaviņu).

No **gaidīt** atkarīgs **manis** (ģenitīvs) un **munis** (ģenitīvs), kā arī **mani** (akuzatīvs). Visparastākais variants pie "gaidījusi" ir ar "kas":

kas būs **manis** gaidījusi,

kas būs **mani** gaidījusi,

bet otrs ar "**kura** mani gaidījuse" no Seces pagasta.

Karâ eefechu es, mahmina,
 Atnahz's nemfchu lihgawinu;
 Ta buhs laba mahtes meita,
 Kas buhs manis gaidijufe. 6c, 91g, 94, 120¹ a,
 126a, 134c, 137d.

4: mani, 68d, 75b, 113a, 137d, 401, 407a un d, 408 N° 1141. —
 2: Atnahfch', 71a. — 4: munis gaidijufi, 88c. — 4: mani gaidijufi,
 88d, 102, 107a, 126b. — 2: Atgahj's, 91c. — 1: Es, mahmin, tarâ
 eefechu, 104. — 1: Es, mahmin, tarâ eefechu; 4: mani; 111f. — 1: Es,
 mahmin, tarâ eefechu; 2: laudawinu, 137c. 1: Karâ; 2: Atnahfch';
 4: mani, 207t, 229¹. — 1: Karâ; 4: gaidijufi, 335 N° 1951. — 2:
 Atnahfch'; 4: manis, 353¹. — 1: Karâ; 2: Atnahfs, nemfchu
 laudawinu; 4: gaidijuf', 391 N° 1015.

1. Kad pahrajahfchu no tarina,
 Tad es nemfchu lihgawinu;
 Buhs laimiga ta meitina,
 Kas buhs mani gaidijufe,
 Kas buhs mani gaidijufe,
 Ar godinu dfihwojufe,
 Ar godinu walfajufe
 Satwu fihlu wainadfixu. 278c.

1: pahreefchu; 5—8 truhft, 290f.

2. Karâ eefechu es, mahmina,
 Atnahz's, nemfchu lihgawinu.
 Ta buhs laba mahtes meita,
 Kas buhs mani gaidijufe,
 Kas buhs mani gaidijufe,
 Ar godinu dfihwojufe. 30b.

1: Es, mahmin, tarâ eefechu; 6: Sew puhriinu darijufe, 80c.

3. Karà eefchu es, mahmîna,
 Atnahj's nemfchu lihgatwînu.
 Za buhs laba mahtes meita,
 Kas buhs manis gaidijufi (-fe),
 Kas buhs manis gaidijufi (-fe),
 Raibus zimdus adijufi (-fe),
 Raibus zimdus adijufi (-fe)
 Pa manai roziuai. 69a, 75f un g, 92.

4: mani, 85a, 90, 95b, 98a, 112a, 120c, 379. — 2: Aitgahj's; 4: mani;
 5—6: Zimdus, feses adijufi, Aduuf' baltas wilnanites; 7—8 truhstt,
 91h.

4. Karà eefchu es, mahmîna,
 Atnahj's nemfchu lihgatwînu.
 Za buhs laba mahtes meita,
 Kas buhs manis gaidijufe (-fi),
 Raibus zimdus adijufe (-fi)
 Pa manai roziuai,
 Smalku tressu fehuhdinajfe (-fi)
 Pa manam augumam. 72a, 86a, 88b, 106a, 325e.

4: mani; ar turp. 9—10: Zai es dofchu fatw roku, Sawu feltu
 gredfentînu, 28d, 65a, 379.

5. Karà eefchu, tad atnahfchu,
 Tad es nemfchu lihgatwînu.
 Kas buhs laba mahtes meita,
 Za buhs manis gaidijufi,
 Za buhs manis gaidijufi,
 Ar godînu dfihwojufi,
 Ar godînu dfihwojufi,
 Wainadfiwu wallajufi. 16.

4 un 5: mani, 36r (Z. Sautwa).

6. Karà eefchu, tad pahreefchu,
 Tad tit nemfchu lihgatwînu.
 Kas godiga mahtes meita,
 Zai gaid mani pahrejam. 208c.

7. Kara eefechu, tad pahrnahffechu,
 Tad tit nemfechu lihgatwimu.
 Kas godiga mahtes meita,
 Ta buhs manis gaidijufi,
 Ta buhs manis gaidijufi,
 Zitam roku nedewufi. 207¹.
8. Karà eefechu, nepaliffechu,
 Mahjàs nahffechu atpatal.
 Kas buhs laba mahtes meita,
 Ta buhs manis gaidijufi,
 Ta buhs manis gaidijufi,
 Man zimdirus adijufi. 152a.
9. Karà eefechu un atnahffechu,
 Tad wehl nemfechu lihgatwimu.
 Ta buhs laba mahtes meita,
 Kas buhs manis gaidijufe,
 Buhs zimdirus adijufe
 Pa manai rojirai. 28d, 134a.

2: Tad es nemfechu; ar turp. 7—8: Buhs frellinus fchuhdinajfe Pa manam angumam, 75i. — 2: lihgatwir'; 4: mani gaidijus'; 5—6: Naibus zimdirus adinajfi, Garus frellus fchuhdinajf', 119c (C. Gailis). — 1: Karà eefechu, mahjà nahffechu; 4: gaidijufi; 5: Naibus zimdirus adijufi, 131¹ (M. Eniht), 135. — 1: Kad pahrnahffechu no farina; 2: Tad es nemfechu; 4: mani; 5: Naibus zimdirus, 289c.

10. Karà eefechu un atnahffechu,
 Tad wehl nemfechu lihgatwimu.
 Ta buhs laba mahtes meita,
 Kas buhs mani gaidijufe,
 Kas buhs mani gaidijufe,
 Sew puhrimu darijufe. 50b.

1: K. eefechu, mahjà nahffechu; ar turp. 7—8: Sew puhrimu darijufe, Naibus zimdirus adijufe, 119a un b. — 1—2: Karjà eefechu, wehl pahreefechu, Tad es nemfechu lihgatwimu; 6: Pilnu puhru lozijufe, 149e. — 1: K. eefechu, wehl pahreefechu; 2: Tad tit jemfechu; 6: Buhs puhrimu peelozijufe, 182¹. — 1: K. eefechu, wehl pah(r)eefechu; 2: Tale jemfechu; 6: Saw' puhrimu peelozijufe, 200b. — 2: laudatwimu; 4 un 5: manis; 6: Buhs puhrimu, 401.

11. Karâ eefchu, wehl pahreefchu,
 Tad es nemfchu lihgawinu.
 Ta buhs laba mahtes meita,
 Kas buhs mani gaidijufi. 185d.

1: un ateefchu; 2: Tad wehl nemfchu; 3: buhs gudra; 4: gaidijuf', 59h.
 — 1: Karâi; 2: jemfchu; 3: Tad es jemfchu to meitixu; 4: gaidijufe,
 172a. — 2: Tale jemfchu; 4: gaidijufe, 200a. — 1: atfal nahffchu; 2:
 lihgawin', 319b N° 2351. — 1.; tad atnahffchu; 4: Kura manis
 gaidijufe, 325¹. — 1.; atfal nahffchu; 4: Kura mani, 401.

12. Karâi eefchu, wehl pahreefchu,
 Tad tif nemfchu lihgawinu.
 Ta buhs laba mahtes meita,
 Kas buhs mani gaidijufi,
 Kas buhs mani gaidijufi,
 Man zimdirus adijufi,
 Man zimdirus adijufi,
 Nehfdaudfihu rakftijufi.
 Tai es dofchu fatw' rozinu,
 Satwu felta gredsfentiu;
 Tai es dofchu fatwu flehti,
 Satwas flehtes atflehdfihu;
 Tai es dofchu satvus lopus,
 Satwu lopu laidarinu;
 Tai es dofchu fatwu ftalli,
 Satvus behrus fumelstus. 162a.

2: Tad es jemfchu; 4 un 5: manis; 9—16 truhft, 151a.

13. Karâ gahju, tad pahrahju,
 Tad tif nehmu lihgawinu;
 Ta godiga mahtes meita
 Gaidij' mani pahrahtam. 226i.

2: jehmu; 4: Gaidè, 212a. — 1: Karèi gahju, tad pahrgahju; 4: Kas
 gaid' mani, 229¹.

LD 14423 Kur jādamas, lēnas tautas,
Lēni tek kumeliņi?
— Lēnas meitas taujājam
Lēnajam dēliņam
un variantos

atkārtojas latviešu valodā iespējamās formas:

Kur jādamas, lēnas tautas

Kur jājat, lēnas tautas

Kur jāsiēt, lēnas tautas

Kur jāsit, lēnas tautas

Kur jāsat, lēnas tautas.

Bez seniskākās izteiksmes "kur jādamas" sastopamas gan tagadnes, gan trejādās nākotnes formas.

Pilskalnē (Ilūkstes apriņķī) un Sērpilī uzrakstītās tautasdziesmas ar īpatnējo cezūru 3. rindā (Lēnu meitiņ i precēt un Lēnu meitiņ' i precēja) rāda augšzemnieku izloksnēm raksturīgo tautasdziesmu struktūru.

14423.

Kur jahdamas, lehnas tautas,

Lehni tek kumeliņi?

— **Lehnas meitas taujajam**

Lehnajam dehlinam. 379.

4: bahlinam, 111d.

1. **Kur braudamas, lehnas tautas,**
Lehni tek kumeliņi?

— Lehnu meitin' i wedam
Lehnajam bahlinam, 68a.

3: 2. meitu wedifim; 4: dehlinam, 379.

2. Kur jahjat, lehnas tautas,
Lehni tel lumelini?
— Lehnu meitu luhfotees
Pee lehnas mahmulinas. 278c.

1: jahfeet; 4: Lehnajam puifificham, 312.

3. Kur jahfit, lehnas tautas,
Lehnajeem lumeleem?
— Lehnas meitas japrezè
Lehnam tautu dehlinam. 407h.

3—4: Lehnu meitin i prezèt Lehnajam dehlinam, 330¹. — Sal. 415
pag. 171 N° 7.

4. Kur jahfeeti, lehnas tautas,
Lehni tel lumelini?
— Lehnu meitin' i prezeja
Lehnajam dehlinam. 324e.

1: jahjat; 2: Lehni; 3: prezèt; 4: Lehnam tehwa dehlinam, 6c — 1:
jahfat; 3: Lehnas meitinas prezètu, 91c.

5. Kur jahfeet, rahmas tautas,
Rahmi tel lumelini?
— Jahfim rahmu nowadiuu,
Rahmu meitu luhfotees. 181a N° 718.

**LD 13894 Raudadams apahšvos
Baltus peefchus fahjinā;
Waj man bija tik jaunam
Meitu mahti bildināt! 13b.**

1: Raudadamis; 2: fahjinās; 3: bij man; 4: mahtei, 57a N° 2372, 57b
N° 2845, 57d (II, 105). — 1: es apahšwu; 2: Selta; 3: Ko bij manim, 134b.

1. Raudadams apahšvos
Baltas fekes fahjinā;
Kam bij man tik jaunam
Meitu mahti bildināt! 398.

1: Raudadamis; 2: fahjinās; 3: Waj man bija, 22a N° 2012. — 1:
Raudadamis; 2: fahjināji; 3: Waj man bija, 22k. — 2: Baltus autus,
111d. — 1: es apahšwu; 4: Tautu meitu, 120¹a. — 1: es apahšwu,
121p, 137c. — 1: Es apahšwu raudadams; 3: Kā bij manim; 4:
Bildināt meitu mahti, 195b. — 1: Apfaahšwu raudadams; 4: fadināt,
325¹. — 1: apfaahšwu; 3: Ko, 407c.

2. Raudadams peefchus berfchu,
Baltus ašwu fahjinā;
Kam bij man tik jaunam
Meitu mahti bildināt! 111d, 379.

2: atwu; 3: Kam man bija, 41a. — 1: berfu; 2: fahjinās; 3: Kam buhs
man, 73b. — 3: mun; 4: bildanāt, 83c. — 1: berfu; 2: fahjinās, 107a.

Variantos konstatējamas 3 atšķirīgas formas: Raudādams
apāvos, Apsaāvu raudādams un Es apāvu raudādams.

Blakus daudzās izlokšnēs pazīstamajam izteicienam Meitu
māti **bildināt** un **bildanāt** (no Seces) ir arī **zadināt**. Bez parastās
secības **Meitu māti bildināt** sastop arī citādu seku **Bildināt**
meitu māti.

Svārstības ir arī: Vai **man bija** /tik jaunam/ **bildināt** un Vai **bij**
man tik jaunam Meitu māti bildināt un Kam **būs man tik**
jaunam Meitu māti bildināt.

LD 2762 Ai, zaļaja birstaliņa,
Ko uz mani žēli raudi?
Zaru vien nolauzos,
Svētu rītu ganīdama
un turp.

Blakus aktīvajai divdabja formai Es zariņu vien **nolauzu** ir arī divējas saliktās formas: Zaru vien **nolauzos** un **Nosalauzu** vienu rīksti ar citu divdabja formu: Rīkstīt' vien **nosalaužu**.

Ko **uz mani** žēli raudi? citos variantos skan: ko **uz manis** gauži raudi?, **uz manim** žēli raud'? un ko **vez mani** gauži raud'? "Vez" kopojas vai nu ar ģenitīvu, vai akuzatīvu, skat. Le Gr 582.

Daudz iespēju parāda birstalas vārda daudzējādās formas:

birstaliņa
bierstaliņa
birstalīte
bērstulinis
birzetiņa
bierstaļa
birža koki.

Mi, falaja birſtalina,
 Ko uf mani fehehli raudi?
 Saru ween nolaufos,
 Swehtu rihtu ganidama. 161c.

1: Mi, tu fala; 2: Ka uf manim; 3: Es fariuu ween nolaufu, 156. —

1: Mi, fala birſtalite; 3: Rihſſti, 161c.

1. Wai, fala beerſtalina,
 Ko wef mani gauſchi raud'?
 Es, garam ganidama.
 Rihſſtu ween nolaufos, —
 Rihſſtu ween nolaufos,
 Nopinos wainadſiun.
 Wehlejos nepinufi,
 Ne garam ganijufi,
 Tautas mani guhtin gutwa
 Pa wainaga pinumiuu. 224d. N° 1856.

2. Wai, falais beheſtuliniſ,
 Ko uf manis gauſchi raudi?
 Es, garam ganidama,
 Rihſſtit' ween nolaufos. 335 N° 1662.

2: uf manim; 3: garam; 4: Rihſſti w. nolaufu, 224c N° 4297.

3. Mi, falajo birſetina,
 Ko es tewim ſlahdes daru?
 Rihſſtit' ween noſalaufchu,
 It rihtina ganidama. 152.

4. Mi, fihta ataudſina,
 Ko es tew fehehl dariju?
 Weenu rihſſtit' ween nogreeſu,
 Swehtu rihtu ganidama. 335 N° 1662.

1: It; 3: rihſſtit' i nogreeſchu. 325b N° 4374.

5. Kalabad tu, beerftala,
Uf manim fehehli raud'?
Nofalaufu weenu rihffti,
Swehtu rihthu ganidama. 172s.

6. Ko ta fala beertalina
Uf manim fehehli raud?
Es rihfftiti ween nolaufu,
Swehtu rihthu ganidama. 172a.

3: Es reefftinu [?], 181b N° 1183—3. Rihffti ween nofalaufu, 181h
N° 1539.

7. Raud falaja birfcha fok! —
Ko es taw launa daru?
Garam ween ganidama,
Weenu faru nolaufos, —
Weenu faru nolaufos,
Nopinos wainadfinu. 224d N° 1822.

Svešča mahte mani fuhta (al.: raida)
Ēee ahbeleš flotu greeft.
Virft ahbelei balti feedi,
Virft man gauščas ašarinas. 49, 203.

1: man' fuhtija; 3: Virft lapinas, birft feedini, 41c N° 15 pag. 41.
 — 3: Seed ahbele baltu feedu, 181c. — 3: Seed ahbele balteem
 feedeem, 186b. — 2: flotes; 3: Gaušč' farinu, birft feedini, 207n.
 — 2: flotas; 3: jahrti feedi, 207u. — 2: Ahbelē, 241b. — 3: Seed;
 4: gandas, 322e. — 1: man' raidija; 3: Vir' ahbeku; 4: Vir', 341. —
 2: flotas; 3: Ahbelitei feedi bira; 4: Man birft, 399 N° 72. — 3:
 Ahbelei birft; 4: Man birft, 407k. — Sal. N° 3942.

1. Man' stelleja svešča mahte
 Nif upites rihštes greeft.
 Kahrstinam birft fatas lapas,
 Man birft gandas ašarinas. 325e.

2. Seed ahbelei balti feedi
 Augštai kalna galinai;
 Virft ahbelei balti feedi,
 Man birft gauščas ašaras. 22b.

3. Suhta mani svešča mahte
 Ahbelē flotu greeft.
 Virft ahbelei balti feedi,
 Man birft gauščas ašarinas. 68d.

2: rihštes greeft, 80c.

Jau pirmajā rindā ir liela dažādība vārdu secībā.
 Izšķirami veseli trīs vārdu kārtojuma veidi:

- (1) Sveša māte mani sūta
 Sveš' māt' man' sūtei
- (2) Sūta mani sveša māte
 Seuta manis syeša mōtē

Syuta mani sveja môte

- (2a) Man' sūtija sveša mâte
Man' raidej' sveša mâte.

Pēdējā variantā tagadnes formas vietā ir pagātne.

4. Seūta mani sveja môte
Nu óbuļa (óhēlis) slútu gristu.
Óbuļam zídi byra,
Man hērst gaudys asareņis. 422b.
5. Syūta mani sveja môte
Iz óbuļņeicu reikšu gristu.
Pizastóju pi óbuļņeicas,
Kai pi sovys mòmuleņis;
Óbuļņeicai hērst bolli zídi,
Maņ hērst gaudys asareņis. 429a.

2: óhēļņeicu; 3: óhēļņeicas; 4: sovas mòmuleņas; 5: Óhēļņeicai;
6: gaudas asareņas, 429c.

6. Svefeh' maht' man' fuhtei
Pee ahbel's flot's greeft.
Beerft lapin', beerft feedin',
Beerft man gaufeh afaras. 211b N° 2033, 391 N° 882.
7. Svefehja mahte mani fuhja
Pee ahbeles rihftes greeft.
Birft ahbelei balti feedi,
Birft man gaufehās afarinas. 183b.

2: rihftēhu; 3: Ahbelei birft; 4: Man birft, 126c. — 1: raida; 2:
rihfti; 4: fchēlas, 195b. — 1: man' fuhitija; 2: No leepinas rihfti;
3: leepinai, 207h. — 1: man' fuhiteja, 219b. — 1: man' raidej'; 3:
Greefeh' farin', birft feedin'; 4: Mit man gaufeh, 229¹. — 1: man'
raidija; 2: rihftēhu; 3: Greefeh' farinus, birft feedini, 264g. — 2:
rihftēhu lauft; 3: Ahbelei birft; 4: Man birft, 403.

Lielu dažādību rāda arī citi dzejiskie paņēmieni, piem.,
Birst ābelei balti ziedi

un

Zied ābele baltu ziedu,

un

Zied ābele baltiem ziediem,

kā arī "slotu griezt", "sluotu griestu" un "slot's griezt":

Ābelē slotu griezt

Nu óbuļa slūtu griestu

Pie ābel's slot's griezt.

Sunīts laula ragus dara,
 Mefcha fargu wiſināt.
 Kurfch, lautini, redſejat:
 Suns ſuniti wiſinaja! 290g.

3: Kurfch lautini redſedami, 174e. — 2: fahrgu, 190c N 960. — 3: redſejāt, 335 N° 2002.

1. Kas tſchabeja, las grabeja
 Leela meſcha malinā?
 Wiſtu mahte ragus taiſa,
 Mefcha fungu wiſināt. 181k.
2. Sunīts laula ragus taiſa,
 Mefcha fargu wiſināt.
 Kā tas loſchi peestahweja,
 Suns ſuniti wiſinaja! 149e.
3. Sunīts laula ragus dara,
 Mefcha fargu wiſināt.
 Laudim leeli brihnumini,
 Suns ſuni wiſinaja. 407k.

1: taiſa; 3: Raſtat, laudiſ, brihnatees, 22b. — 3: Lauſcheem; 4: Suns ſuniti, 41c pag. 27 N° 8. — 3: Brihnatees juhs, lautini, 188°. — 1: S. laſa ſamaninas; 4: Suns ſuniti, 309a. — 1: Sunīts taiſa ragawinas; 2: wiſchināt; 4: wiſchinaja, 311a, 321.

4. Tſchihſu, tſchihſu, grabu grabu,
 Kas meſchā grabinās?
 Mefcha juhla ragus taiſa,
 Mefcha fungu wiſināt. 274c.

Visos tekstos ir **ragus**; vienīgi pēdējos divos ir (kala) kamaniņas un (taiſa) ragaviņas. Pie “ragus” stāv divējādi verbi: sunīts kaula **ragus dara** un sunīts kaula **ragus taiſa**. Īpatnējas ir svārstības verbu sadalē: **ragus dara** Lieliecavā, Rudbāržos, Kuldīgā,

Krustpili, ragus taisa Cīravā, Nīcā, Zaļā muižā (Grünhof). Šis sadalījums pilnīgi neatbilst tagadējai vārdu nozīmei; "taisa ragus" ieguvis plašāku lietojumu nekā "dara ragus".

Tāpat tas ir arī ar vārdu seku: blakus parastākajam **Suns sunīti** vizināja parādās arī retākais **Sunīts suni** vizināja. Trīs variantos ir **Ļaudis // Ļautiņi**, dat. **Ļauziem** un dat. **Ļaudim**.

Melna tšehuhffa miltus mala

Widâ juhraš uf almena.

Kungeem ehft(i) to maifiti,

Ne maneem bahlineem. 22d un e.

2: alminš, 68d, 87¹. — 2: almenš, 75b, 111i. — 1: Melna odfe; 2: Widâ, 91c. — 1: Melna odfe; 2: Widâ juhraš fašinâ, 91h. — 2: Uf almena gulebama; 3: Tautâm, 302². — 1: Mella; 4: brahlineem, 311a. — 2: Widus juhraš uf almına; 3: ta maifite, 391 N° 688, 394.

1. Mallna jiúdže kvišus mola
Uz paláka akmentina.
Kungim ešti tû maizeiti,
Na munim brôliqim. 422a.

1—2: Raiba údzs mylltus mola Kunga reju pakajâ; 4: bôleqim, 426c.

2. Melna odfe rufus male
Widâ juhraš uf almına.
Kungam ehfti to maifiti,
Ne manam bahlinam. 319b N° 2295.
3. Widâ juhraš uf almena
Raiba tšehuhffa (heb: odfe) rufus mala.
Kungeem ehft to maifiti,
Ne maneemi brahlišeem. 224n.
4. Vydô jüras uz akmeņa
Mallna çuska mylltus mola.
Kungim ást tû maiziti,
Na munim bâlîqim. 85b.

Melna tšehuhffa miltus mala

Widâ juhraš uf almena.

Toš bušs ehft teem kungeem,

Kas beš faules ftrahdinaja. 69c.

1: Mella; 2: afmina; 4: Kas peh3, 48. — 2: Widd; 4: befeh, 85d. —
2: Wf peleka afmentina; 3: Do bij, 100 — 2: Wf afmina guledama; 3:
Deew3 dos ehfti, 195c. — 3: Dur buh3 ehfti, 229a. — 2: afmina; 4:
Kas ftrahdina bef faulites, 264d. — 2: Juhras widu; 3: Da maifite
teem; 4: Kas peh3, 333.

1. **Melna tfehuhfta, fala dfilna**
Wf afmina miltus mala.
Do3 bij ehft teem fungeem,
Kas bef faules ftrahdinaja. 15².

LD 31347 un 31348

Melna čūska miltus mala
Vidū jūras uz akmeņa.
Kungiem est(i) to maizīti,
Ne maniem bāliņiem.

Līdzīgas dziesmas ir sadalītas 2 dziedājumos. Starp dažādajiem variantiem ir LD 31347 daudzkārt minētā “melna odze”, kas gul jūrā uz (pelēka) akmens, dažos variantos “raiba čūska”, arī “odze”.

“Akmens” parādās vai visos variantos: vidū jūras uz akmeņa, akmens un akmiņa.

Pie “vidū” sastopami vai visi varianti:

- vidū jūras uz akmeņa
- vidū jūras saliņā
- vidus jūrā uz akmiņa
- vidū jūrā uz akmeņa
- vydū jūras uz akmeņa
- vydō jūras uz akmeņa

— vidā jūras saliņā —
vidō jūras uz akmeņa
jūras vidū uz akmeņa.

LD 31348 rāda divus variantus: “to **būs ēst** tiem kungiem” un “tos **bij ēst** tiem kungiem”, kas bez saules strādināja. Pirmais variants plašāk pārstāvēts. LD 31347 rāda vēl trešo variantu: “kungiem **ēst(i)** to maizīti”.

Atzīmējami vēl trīs dažādi varianti: kas **bez** saules strādināja, kas **beš** saules strādināja un kas **pēc** saules strādināja.

**Aijo, aijo, behrfu birf',
 Tatwu dailu augumiu!
 Pirmat fala, pehz dfeltana
 Rà weens wasfa ritenis. 41c N° 15 pag. 45.**

1: Ai, ai, b. birfs; 2: T. fmuideru; 3: falsch, p. dfeltens; 4: Rà tas wasfu, 92. — 1: Aiju, aiju; 2: dailu; 3: falsch, p. feltans, 133b N° 2674. 1: Ailu, ailu, b. birfe; 2: T. fnaideru; 3: Pappreelsch; 4: ritulinfeh. 172s. — 1: Aiju, aiju; 2: dailu; 3: falsch. p. dfeltains; 4: wasfu. 335 N° 1654.

1. **Ai, fala behrfu birfe,
 Tatwu skaitu angumiu!
 Pappreelsch fala, pehz dfeltana
 Rà weens wasfu ritenis. 16.**

1: Wai, falaji; 2: T. dailu; 3: dfeltaina; 4: Rà tas w. ritentinfch, 29c. — 1: Wai, fako b. birfi; 3: falsch, p. dfeltains; 4: Tà tà wasfu, 59d. — 1: At, tu fala; 2: T. dailu; 3: dfeltana, 61a.

2. **Ai, fala behrfu birfe,
 Tatwu skaitu seedeſchan'!
 Preeſſchu fala, pehz dfeltana
 Rà weens wasfu ritenis. 110c.**

4: Tà tà wasfu, 24a. — 3: Pappreelsch f., p. dfeltana, 28d. — 1: Ai, fako behrfa birfi; 3: Gepreelsch faki, pehz dfeltani, 28f. — 1: falaji b. birfs; 3: Pirmat; 4: Tà tà wasfu, 135. — 1: Ai, ai, b. b.; 3: Pappreelsch, 138.

3. **Wai, wai, behrfu birfs,
 Tatwu skaitu zeluliu!
 Pirmat fala, pehz dfeltana
 Rà tas wasfu ritenis. 134c.**

1: At tu fmuſà b. b.; 2: fmuſu wainadſiuu; 3: dfeltaina, 101b. — 1: Waju, waju, b. birfi; 4: Tà tà, 126b.

4. Sata, sata beerstalina,
Pirmat sata, pehz dseltena,
Pirmat sata, pehz dseltena
Ka weens wafu ritulinis. 181d.

5. Mi, tu ahra ataudfina,
Ka tu skaiti nolihgo!
Pirmat sata pehz dfaltana
Ka tis wafu ritenis. 322d.

LD 2105 Čūči, guli, lāča bērns
Plakanām kājiņām!
Tēvs aizgāja medus kopt,
Māte ogu palasīt
un citi varianti.

Pazīstamā šūpuldziesma ar 11 variantiem dod bagātīgu materiālu arī paršātipa dziesmām. Vispirms jaušais variants pārstāvētais materiāls

aijā, aijā; aijā, zūzu; aijā, žūžū;

čabu, čabu; čūči, guli; čūciet, guliet;

eija, eija; eija, žuzu; eijo žūžo;

kušku, lulu; žūžu, žūžu; žūžo, žūžo;

žūžū, žūžū

rāda vairāku šādu divzīlību formu pārsvaru.

Galvenais darbu dalījums ir: tēvam jāgādā medus, mātei — ogas. Sakarā ar medu un bitēm atklājas plašs lauks:

— medus kopt, med's meklēt, (supīna forma)
meč's meklētu; medu kopt un medu lauzt,
bišu kāptu, bišu lauztu; bišu kaut, bišu kāpt, bišu
kampt, bišu ķert, bišu mest (= izrakt), bišu ņemt,
biš' raudzīt; bites grābt, bites kaut, bit's raudzīt.

Atnesuši medus podu, med's podiņ', med's kanniņu, med's krūzīti, med's vācelīti.

Lāča bērns ir plakanām kājiņām, pekainām, ķepainām, lāpainām, ķeblainām.

Parmāti savukārt teikts, ka tā gājusi ogu palasīt vai ogas palasīt, odziņu vai odziņas palasīt;

auzu žubināt, žubenāti, čabenāt, brucināt, lupināt un izvārijusi mīkstu ķiselīti, baltu ķiselīti, sagatavojusi auzu vācelīti, auzu plācenīti un driķu plācenīti.

**Fschutfchi, guli, lahtfcha behrens
Plalanàm sahjinàm!**

**Tehws aifgahja medus lopt,
Mahte ogu palafit.**

360, 391 N° 1108 war., 401. — 3: bifchu lahpt; 4: M. aufu fehubinàt, 134c. — 1: Schufchu, fehufchu, 1. behreni; 3: med's mellèt, 364¹.

1. Schufcheho, fehufcheho, lahtfchu behreniu,
Pefainàmi sahjinàmi!
Tehws aifgahja medu lauft,
Mahte ogas palafit. 59b N° 2586, 75d.

2. Fschutfchi, guli, lahtfcha behrens,
Plalanàm(i) sahjinàm!
Tehws aifgahja bifchu lahpt,
Mahte ogu palafit;
Tehws atnefa medus podu,
Mahte ogu wahzeliti. 364¹.

5—6: Atnahs tews ar medus podu, Maht' ar ogu wahzeliti, 20. — 1: Eija, fehufchu, lahtfchu behreniu; 3: lopt; 5: T. atnefis med's podiu', 22n. — 2: Sepainàm; 3: lauft; 4: M. ogu filinà; 5: med's lanniuu, 28d. — 1: Schufchu, fehufchu; 3: med's mellèt; 5: atnefe med's lanniuu, 41c. N° 45 pag. 141. — 3: b. Inahpt; 5: med's lanniuu, 68d, 68e, 335 N° 1238, 379. — 2: Schufpulisfcha dibenà; 4: Maht' odfiuu; 5: T. atnefis med's podiuu, 74b. — 1: Eijo fehufcheho, lahja behreniu; 5: atnefe med's podiuu, 75b. — 1: Eija, fufchà; 3: b. meft; 5: m. grofu, 76. — 1: Eija, fufchà; 3: b. fert; 4: M. o. paogot; 5: med's truhfiti, 97d. — 2: Sahpainàm t.; 3: aifgahje; 5: atnefe med's lanniuu, 137d. — 1: Schufchu, fehufchu, l. b.; 3: med's mellètu; 4: palafitu; 5: med's lanniuu, 141¹ (R. A. Ofolinfeh), 364¹. — 3: medu lopt; 5: pahnefa, 278c. — 3: lopt, 289a un c. — 3: b. laut; 5: T. atnefis, 297a. — 3: b. laut; 5: T. pahnefa, 298h. — 3: b. nemt; 5: T. pahnefa, 302. — 5: med's lanniuu, 324a. — 1: Eija, eija. l. b.; 5: T. atnefis, 380. — 3: bifch' raudfit; 5: med's podiuu, 410.

3. Tschutſcheet, guleet, lahtſcha behrni,
Reblainàmi ſahjinàm!
Tehws aifgahja bites ſaut,
Mahte ogas palafit.
Tehws pahrneſa medus podu,
Mahte ogu wahzeliti;
Tehws dod medus nodfertees,
Mahte ogas pachſtees. 274c.

4. Tschutſchi, guli, lahtſcha behrns,
Platanàm ſahjinàm!
Tehws aifgahja biſchu ſahpt,
Mahte auſu ſchubinàt;
Tehws atneſa ſaldu medu,
Mahte auſu wahzeliti. 137e.

1: Gija, tuſchà; 3: b. meſt; 4: tſchabenàt; 5: a. medus groſu, 76. —
4: bruzinàt; 5: atneſe, 91c. — 2: Schuhpoliſcha dibinà; 4: bruzinàt;
5: a. med' s podiuu, 91c. — 3: meſt (=ifrakt); 5: atneſe med' s kruſſiti,
134a.

5. Tschutſchi, guli, lahtſcha behrns,
Platanàm ſahjinàm!
Tehws aifgahja biſchu ſahpt,
Mahte auſu bruzinàt;
Tehws atneſa ſaldu medu,
Mahte miſſtu kihſeliti. 91c.

1: Kuſchtu, lulu, t. b.; 2: Platajàm ſehpinàm; 3: ſahptu; 4: a.
lupinàtu; 5: ſaldu medus; 6: balta kihſeliſcha, 113c. — Tſchabu,
tſchabu, lahja b.; 2: Ar ſailàm t.; 3: ſahptu; 4: a. ſchubinàt, 125,
125b.

6. Tschutſchi, guli, lahtſcha behrns,
Platanàm ſahjinàm!
Tehws aifgahja biſchu ſnahpt,
Maht' auſiu ſchubenàt;
Atnahs tehws ar mediu,
Maht' ar auſu plahzeniti. 97c.

3: b. ſopt; 4: ſchubenàti, 391 N° 1108, 401. — 3: b. ſahpt; 4: Mahte

drifu druvinâ; 5—6: Tehws atnefa med's wahzeliti, Mahte drifu
plahzeniti, 401.

7. Tschutſchi, guli, mafš behrniſ,
Naw mahjâs tehws, mahmina;
Tehws aifgahja biſchu ſahpt,
Mahte ogu palafit.
Tehws pahrnefa medus podu,
Mahte ogu wahzeliti. 262c.

1: matſch behrniſ; 2: New — — mahmina; 3: aifgahja b. topt; 5: m.
fannu, 144b. — 2: Ne tew tehwa, ne mahminas; 3: malfu zirfte [?],
151b. — 3: nogahja b. ſampſt; 4: ogas; 5: pânefa, 172s.

8. Suſfu, behrniſ, puhpâs,
Kaſ tew rihtâ ſchuhpâs?
Tehws aifgahja rudfus malt,
Mahte ogas palafit. 190f.

9. Aija, behrniſ, aija!
Kaſ tew' rihtâ ſchuhpoſ?
Tehws aifgahja biſchu topt,
Mahte ogu palafit.
Tehws pahrnefis medus podu,
Mahte ogu wahzeliti. 272a.

1: Tſchutſchi, guli, mafais behrniſ; 2: paſchuhpoſ; 3: T. aifcefi b.
lauftu; 4: palafitu; 5: atnefis, 190b. — 2: tew' ſchodeen 264k. — 3:
b. fert; 5: pahrnefa, 281d. — 2: paſchuhpoſ; 3: ſahpt; 5: atnefa med's
truhſiti, 379.

10. Aija, behrniſ, aija!
Kaſ tew' rihtâ ſchuhpoſ?
Tehws aifcefi biſchu laut,
Mahte ogu palafit.
Man taſ medus, man taſ ogas
Par to behrna ſchuhpoſchannu. 270a.

1: Aija, ſuſfu, mafais behrniſ; 3: T. aifgahja b. lauſt; 5: Buhs man ogas,
buhs man medus; 6: ſchuhpojumu, 15². — 1—2: Aija, ſchuhſchâ, ſahſſcha behrniſ,
Plafanâm ſahjuâm; 3: aifgahja b. lauſt; 5: Man buhs m., man buhs o., 47.

11. **Schuhfchu, fchuhfchu tu, behrniu,**
Ne tew tehwa, ne mahminas:
Tehws aifgahja bit's raudfit,
Maht' odfinas palafit.
Tehws atnefa medus podu,
Mahte ogas wahzélé;
Buhs man medus, buhs man ogas
Par to behrna fchuhpofchannu. 229¹.

4: **Mahte ogas p., 207r. — 1: Nija, nija, mafbehrniu; 3: bites grahbt;**
 4: **Mahte ogu p.; 6: Par ta, 207s. — 1: Fchutfchi, guli, mafbehrniu;**
 3: **bifchu fahpt; 4: Mahte ogu p., 229b.**

Kalnā taphu raudfitees,
 Kas ar manu tehtva femi,
 Waj ar fungi, waj bahlini,
 Waj irbite (al.: =tes) purinaja. 121m, 134c.

1: luhfotees, 15, 18, 28d, 36r. — 1: Kalāi; 4: puranaja, 22k. — 1: Kalnāi tefu; 4: puranaja, 22m. — 1: ūatiteeſi; 3: Waj tundfuiš, waj bahliniš; 4: paſaſija, 40¹ (2b). — 2: tehtwu; 3: Waj tundfui, waj bahlini, 42. — 1: K. tefu luhfotees; 3: Waj tundfui, waj bahlini, 45a. 364¹. — 4: Waj gaigali, 75f. — 1: ūatiteeſi; 4: purināš, 82. — 1: luhfotees; 4: pirinaja, 120c. — 2 un 3: ar; 2: tehtwu; 3: bahliniš; 4: Waj bititeš [?], 226d N° 4175.

1. Ēš tezeju raudfitees,
 Kas ar manu tehtva femi,
 Waj ar fungi, waj ūlaini,
 Waj tee mani bahleniwi. 22k.

Varianti rāda vairākus līdzvērtīgus apzīmējumus, piem., **raudzities** (rouðzīties), **lūkoties** (lūkāties) un **skatīties**.

Daudz variantu ir par rīkošanos ar zemi: vai to **purināja**, **pirināja**, **puranaja** vai vēl tikai **purināš**, vai **rušināja**, **rubināja**, **skurināja**, **plīvināja**(?).

No putniem ir **irbītes** vai **gaigalas**, **gaigales**, **gaigali** vai **gaigali**.

Kalni apzīmēti vai nu **kalnā(i)** vai **kalāi**.

Apzīmējumos pārādās dažādās nolieguma formas:

ne — **ne** (ne ar kungi, ne bāliņi; ne ar tautas, ne brālīši),

ni — **ni** (ni ar kungi, ni stārsti),

nei — **nei** (nei ar kungi, nei bāliņi),

nedz — **nedz** (nedz arāji, nedz gaigali plīvināja).

No Ēdoles, Ventspils, Skrundas, Alsungas un Vērgales atzīmēti pieraksti ar r.

No daudzajiem šķiras apzīmējumiem atzīmēti:

kungi — arājiņi; kungi — bāliņi; kundziņi — bāliņi;

kungi — sulaiņi — bāleliņi,

kungi — stārasti, stārastas — vagari.

1: Kalnā šahpu; 3: waj wagari; 4: Waj ihšteni bahlelini, 232.

2. Kalnā šahpu raudšiteefi,
Kaš ar manu tehwa femi,
Ne ar lahjis, ne ar breedis,
Ire weene rubinaja. 173.

3. Kalnā šahpu raudšitees,
Kaš ar manu tehwa femi.
Zušta ara, wehšfeh ezeja,
Widū ire purinaja. 156.

4. Kalnā šahpu raudšitees,
Kaš ar manu tehwa femi,
Waj ar fungi, waj ūtakraft',
Waj irbites purinaja. 107b.

3: ūtakraftas, 9. — 2 un 3: ar; 2: tehwu; 4: zeelawas, 41c N° 9 pag. 229.
— 3: ūtakraftas; 4: gaigals, 73b. — 4: gaigala, 88b. — 2: munu; 3:
ūtakraftas; 4: gaigalas purinās, 88c. — 3: waj bajāri, 91g. — 4: gaigali,
106. — 1: lūstotees; 3: ūtakraftas; 4: perinaja, 134a. — 2: tehwu; 3:
bajāriini, 269d. — 1: ūtatees; 3: Waj ūimūa bajāriušeh, 281b. — 4:
Waj rubeni rušchinaja, 311a, 324a, 401. — 1: tehu; 3: waj bajāri; 4:
Waj rubeni rušchinaja, 322e. — 3—4: Waj bij ūunga [?], waj peerauga
[?], Waj rubeni rušchinaja, 324e. — 4: rubeni rubinaja, 325a. — 2 un
3: ar; 2: tehwu; 4: Waj wehšjūfeh purinaja, 335 N° 358. — 3:
ūtakraftas; 4: rušchinaja, 407a. — 3: ūtakraftas; 4: Waj wehšjūni, 407a.
— 3: ūtakraftas; 4: gaigale, 407h. — 4: gaigale, 408 N° 911, 412.

5. Kalnā šahpu raudšiteef(i),
Kaš ar manu tehwa femi,
Waj ar fungi, waj bahlini,
Waj irbite purinaja.
Ne ar fungi, ne bahlini,
Irbit' ween(i) purinaja. 43b.

1: luhfatees; 5: Mei —, nei; 6: wee, 6c. — 4 un 6: purenaja, 30b. —
1: telu; 2: tehvu; 3:, waj wagari; 4 un 6: fkurinaja; 5:, ne wagari; 6:
Irbes, 137c. — Ar turp. 7—8: Irbit' ween purinaja, Zetulinu
grofidama, 36r.

6. Kalnâ sahpu raudfitees,
Kas ar manu tehwa femi,
Waj ar tautas, waj brahliſehi,
Waj irbites purinaja.
Ne ar tautas, ne brahliſehi,
Irbes ween purinaja. 161c.

1: Kalnâi f. ſtatitees; 4: eerbites; 6: Gerbes, 172a. — 1: Kalnâi telu
ſtatitees, 181d. — 4: irbite purina, 181h N° 696 war., 187b
N° 472, 379. — 1: ſtatitees; 4: irbite purinâs; 6: Irbit' weena
purinâs, 267b. — 2: tehvu; 4: irbite purina; 5: Near; 6: Irbe, 391
N° 274.

7. Kalnâ sahpu raudfitees,
Kas ar manu tehwa femi.
Waj ar lungi, waj ſtahraſti,
Waj irbite purinaja.
Ne ar lungi, ne ſtahraſti,
Ne irbite purinaja. 122b.

1: luhfotees; 3:, waj bahlini; 5: ne bahlini, 28d. — 3:, waj araji; 4:
gaigali; 5:, nedf araji; 6: Nedf gaigali plihwinaja; ar turp. 7—8: Wet
tas pats tautu dehs Mudfus fehja tihrumâ, 64a N° 4232. — 4: Waj
gaigali purenaja; 5: Ni —, ni; 6: Ni gaigali purenaja, 69a. — 3:, waj
bahlini; 4: bitite; 5:, ne bahlini; 6: bitite, 75b. — 5: Mei —, nei; 6:
Mei, 126b.

8. Kalnâ sahpu ſtatitees,
Kas ar manu tehwa femi,
Waj ar tautas, waj brahliſis,
Waj irbites purinaja.
Ne ar tautas, ne brahliſis,
Ne irbites purinaja. 208d.

1: raudfitees; 3:, waj brahliſehi; 4: irbite purina; 5:, ne brahliſehi; 6:
irbite purina, 187c N° 696. — 4 un 6: eerbites; ar turp. 7—8:

9. Kalnâ lahpu luhstotees (al.: fſatitees)

Kas ar manu tehwa femi,
Waj ar kungi, waj bahliini,
Waj irbite purinaja.
Puſ' ar kungi, puſ' bahliini,
Irebe efchu purinaja. 24a, 49.

10. Kalnâ lahpu raudfitees,

Kas ar manu tehwa femi,
Waj ar tautas, waj bahliini,
Waj irbites purinaja.
Buht' irbites purinajſchas,
Zad paſihtu pereſſiti;
Buht' aruſchi bahleliini,
Zad paſihtu weleniuu. 216b.

11. Kolnâ kápu rouðzítis,

Kas tí ora tàva zemi.
Voj aer kungi, voj stàra-esti,
Voj gaigali puranàja. 85b.

12. Kalnâ lahpu fſatitees,

Kas ar manu tehwa femi,
Waj ar Leitís, waj Zatarís,
Waj cerbites purinaja. 200b.

1: Kalnâi; 4: irbite, 196i. — Ar turp. 5—6; Near Leitís, ne Zatarís,
Cerbés ween purinaja, 200a. — 4: Wej nelectís tehwa dehlís, 241g.

LD 33143 Es pārsviedu zelta zirni
Par sudraba ozoliņu;
Tas pārskrēja skanēdams
Par zariņu zariņiem
un varianti.

Jau pirmajā rindā ir divkāršs vārdu sastatījums: blakus parastākajam Es pārsviedu un Pāri sviedu sastopam arī Pāri sviežu un Pāri metu, arī Pāri laižu un Pāri laidu. Ir pārsviedu un pārsviežu, izlaidu un izvēru.

No otras puses, izņemot maz parasto "lai tas skrēja", verbi ir salikti ar priedēkli: tas pārskrēja vai pārgāja, nokrita vai nogāja, aizskrēja vai izgāja.

Interesantāks ir interjekciju daudzpusīgums; dziesmas variantos ir vairāk par desmit līdzīgi skanošu skaņu verbu, visi trīsbalsīgi:

žvadzēdams, žvargdzēdams, švirkstēdams, šķindēdams, žvurdzēdams, žvārkstēdams, žvingšķēdams, zvārdzēdams, skanēdams, dimdēdams, tinkšķēdams.

Es pahrfweedu felta firni
Par fudraba ofolinu;
Tas pahrfrehja fkanedams
Par (al.: Pa) farinu farineem. 13b, 68d, 107a.

1: pahrlaidu; 2: fidraba, 6c, 16. — 3: pahrgahja, 22h, 69d, 184, 223b, 246c, 264c. — 3: Tas nokrita, 22q, 23. — 2: ofolinu; 3: Tas nokrita, 30b. — 3: Tas nokrite fehwadfedams, 41c pag. 33 N° 20. — 3: nofrehja; 4: No farina farina, 42. — 1: pahrlaidu; 2: Par mergaja [?]; 3: aiffrehja; 4: Pa lapinu lapinam, 45a. — 2: fidraba; 4: Par wifceem farineem, 121f. — 3: pahrgahja fehwarqfedamis; 4: Pa wifceem farineem, 145a. — 3: Tas nogahja fehwiirfftedams, 185d, 246f. — 3: Tas nogahja fehkindedams, 206. — 1: Pahri fweedu; 2: wihtolinu; 3: fehkindedams, 208b. — 3: Ka tas gahja fehkindedams, 216b. — 3: Tas nogahja, 229¹. — 2: fidraba; 3: Tas nokrita, 309a. — 3: Tas nogahja fehwurfedams, 321. — 3: aiffrehja, 322a. — 3: fehwarfftedams, 323b. — 3—4: Tas nofrehja fwahrdfedamis, Saru farus lozidams, 325e. — 1: felt' ahboli; 2: ahbeliti; 3: aiffrehja fkanedamis, 379¹. — Sal. 214c. N° 27.

1. **Es iflaidu felta lodi**
Zaur fudraba ofolinu;
Ta ifgahja dimdedama
Sauffarifehus laufigidama. 146a un b.

2. **Es ifwehru felta fehnori**
Zaur fudraba ofolinu,
Ka ta gahja fkanedama
Par wifceemi farineem. 232.

3. **Es pahrfweedu felta fišli**
Par fudraba ofolinu,
Ka ta gahja fehkindedama
Pa (al.: Par) farinu farineem. 215b.

3: Ta pahrfrehja fkanedama, 93¹c. — 2: ofolinu; 4: Pa farinu farinim, 164m. — 4: Par farinu galineem, 181b N° 1097. — 1: felta lodi; 3: Ta nogahja fkanedama, 223b. — felta lodi; 3: fkanedama; 4: Par wifceem farineem, 229¹. — 1: felta ftihipu; 3: fehwiirfftedama, 263c.

4. Es pahrfweedu felta firni
Par ofola farineem,
Zai tas trita fehkindedams
Sudrabina laivina. 22d un e.

5. Es pahrfweedu felta firni
Pahr ofola farineem;
Zas pahrgahja fehkindedams,
Zapas bira fwahrfehdedamas. 156.

6. Es pahrfweedu felta firni
Par fudraba eferinu;
Zas aiffrehja flanedams
Zihdf bahlina pilsdurwim. 379.

7. Es pahrfweefchu felta firni
Par ofola farineem,
Zis aifgahja flanedams
Pa juhriuu tahlumâ. 314.

8. Es pahrfweefchu felta firni
Par fudraba ofolinu;
Zas pahrfrehja flanedams
Pa fariuu farineem. 407b.

3: Zas nogahja, 80d. — 1: Pahri fweefchu; 4: Saru farus kerftidams,
91c. — 3: pahrgahja; 4: Par, 111f, 190f. — 3: nofrehja; 4: Par, 316.
— 3: Zas nogahja; 4: No farina farina, 322b. — 3: Zas nofrita, 324e,
407c. — 3: aiffrehja, 325a. — 3—4: Flanedamis femê trita No farina
farina, 401. — 3: nofrehja; 4: No farina farina, 408 N° 69, 412.

9. Es palahru felta jostu
Ofolina farina,
Kad ta trite flanedam'
Pa fariuu farineem. 133c N° 4155.

10. Es uflahpu talnina
Pafchâ talua galina.
Es pahrfweedu felta ripu
Par ofola farineem,
Man nogahja felta ripa
Pa fareem flanedama. 264g.

11. **Ʋahri fweedu felta fihli**
Ʋar fudraba ofoliniu.
Zai ta gahja fkanedama
Ʋa (al.: Ʋar) farinu farineem. 264m.

1: felta olu, 264g. — 1: Ʋahri metu; 3: tintfeshedama, 264g. — 1:
Ɔs pahrfweedu; 3: dfeedadama, 264p. — 1: Ɔs pahrfweedu; 2:
fidraba; 3: fehwingfeshedama, 271a.

12. **Ʋahri fweedu felta firni**
Ʋar fudraba ofoliniu,
Zai tas fritta fkanedams
Ʋa (al.: Ʋar) farinu farineem. 109a.

1: Ɔs pahrfweedu; 2: ofoliniu; 3: Zai tas fkehja, 221. — 1: Ʋahri
laischu; 3: Zai tas fkehja; 4: Ʋa lapinu lapinam, 41a. — 1: felta
troni; 3: tas fkehja, 42, 379. — 1: Ʋahri laifchu; 3: Zai tas fkehja,
75b. — 1: Ɔs pahrfweefchu, 322b. — 2: Ʋar ofola wirfanniti, 137e.
— 1: Ʋahri laidu; 3: tas gahja, 270d. — 1: fweefchu; 4: No farina
farinâ, 322e, 401. — 1: Ɔs pahrfweefchu, 330¹. — 1: feltahboli; 2:
Ʋahr; 4: Zaur, 335 N° 1623. — 3—4: Zai tas fkehja, lai fwahrdjeja
Lihdf pafcham fatnitum, 394.

13. **Ʋakar fweefchu feltahboli**
Ʋar fudraba ofoliniu;
Schodeen fritta fkanedams
Ʋa farinu farineem. 87¹.

LD 32449 Nāc ārā, Jāņu māte,
Es teikšu govu Laimi:
Laidarā apakš sliegšņa,
Tur gul tava govu Laime
un citi varianti.

Variantos parādās starpība starp **apakš** un **zem**, kā arī starp **sliegsi** un **silitēm**:

apakš **sliegšņa** un **pasliegsnē** (no vienas un tās pašas saknes), **zem silitēs**, **apakš govu silitēm**, kā arī **pasilē** norāda to pašu atrašanās vietu, tikai citādā izteiksmē.

No "kūts" vārda ir lokatīvs **kūti** (kūti gul zem silitēs) un **kūtē** (kūtē gul pasilē), arī **kūtes pasliegsnē** (govu kūtes pasliegsnē).

Paralēli tagadnes formai **gul** ir **gul**; austrumlatviešu "stalla" vietā rietumos ir "klāvs" un "klēviņš".

Sal. formu bagātību tekstos:

Laidarā **apakš sliegšņa**

Govu kūtes **pasliegsnē**

Apakš govu silitēm

 Kūti gul **zem silitēs**

 Klēviņā **zem silitēs**

Zem silitēs kūtiņā

 Stallie gul **zem silitēs**

Kūtē gul **pasilē**

Stallie gul **pasliegsnē**

Kūti gul (!) **pasliegsnī**

Stallie gul **zem sliegsnīša**

Kūti gul **apakš sliegšņa**.

**Mahz ahrâ, Jahuu mahte (faimeneeze),
 Es teiffehu gotwu Laimi:
 Vaidarâ apaffch fleegfchua,
 Zur gul tatwa gotwu Laim. 232.**

1: ahrâi; 3: Gotwu tuhates pasleegfnê; 4: gul, 16. — 2 un 4: gotwu;
 3: fleegfcha, 207u. — 3—4: Gotwu Laimi gotwstalli Apaffch gotwu
 filitêm, 229¹.

1. **Hi, tu gotwu Mahrfchatwina,
 Kur guleji Jahuu nakti?
 Stalliti pasleegfnê
 Sâ melnâ wabolite. 322a.**

2. **Jahua mahte nefinaja,
 Kur gofnixu Laimi gul:
 Kuhliti gul pasleegfnê
 Sâ melnâ wabolite. 264p.**

3: Kuhliti gula apaffch fleegfchua; 4: wabolite, 15³.

3. **Jahuu mahte nefinaja,
 Kur gul gotwu Mahrfchatwina:
 Kuhliti gul fem filites
 Sâ mellâ wabolite. 26b.**

4. **Jaunas meitas nefinaja,
 Kur gul gotwu Mahrinite:
 Sem filites kuhinâi
 Sâ melnaja wabolite. 113c.**

2: Mahrfchatwina; 3—4: Kuhliti gul pasleegfnê Sâ melnâ wabolite,
 42¹.

5. **Jaunas meitas nefinaja,
 Kur gul gotwu Mahrfchatwina:
 Stallee gul fem filites
 Sndrabina fpilwenâ. 407b.**

3: Kuhlè gul pafilè; 4: filitè, 69a. — 3: Kuhlè gul pawaldfè [?]; 4: jifinàs, 85a. — 3: Klehwinà fem filites; 4: faitinà, 91c.

6. Zuhß, mahfinàs, nefineet,
Kur gul gotu Mahrfehawina:
Stallè gul pafleegfnè
Kà mellaja wabulite. 308a.

2: Mahrfehulina; 3—4: Stallee gul fem fleegfnifcha, Kà mellà wabulite, 311a. — 1: nefinàt; 3: Klahwà; 4: melnà, 324a.

7. Sinnu, finu, nefajifchu,
Kur gul gotu Mahrfehawina:
Kuhlè gul pafleegfnè
Kà melnaja wabulite. 190b.

1: bet nefafu; 2: Mahrfehulina; 3: pafleegfnè; 4: melnà wabulite, 42¹.

8. Waj tu fini, faimeneeze,
Kur gul tawa gotu Laime?
Kuhlè gul apafsch fleegfchna
Kà mellà wabulite. 270c un d.

1: Zu, faimneeze, nefinaji; 2: lopu Laime; 4: melnà, 271a.

LD 30464 Gudram bija caunīt' dzīt,
Aķilam(i) vāverīte:
Caunīt' lēca puskociņa,
Vāverīte līdz galam
un turp.

Formai **acīgs** ir radnieciskas formas **aķils**, **atķils** un **ačilis**.

Blakus **caunai** ir **caune**.

Pretstats **gudram** un **gudrajam** ir **mulķis**, **duraks** un **ģekītis**.
Vienā gadījumā daļā ir **gudrākam**, kam atbilst **jo gudram**.

No konstrukcijām ģenitīvs pie supīna:

Puiši, puiši, **caunu dzītu**,
Ne vāveru šmudzinātu

un

Gudra bija **caune šauti**,
Vēl gudrāka vāverīte.

Cauna ar vāveri ir ienaidā: caunas ēd vāveres. Vāvere skrien
“visu koku”, caune parasti tikai “puskociņa”. “Cauna lēca
puskociņa, Vāverīte līdz galam”, “Caune skrēja puskociņa,
Vāverīte visu koku” un taml.

Gudram bija zaunit' dšiht,
 Atihlam(i) wahweriti:
 Zaunit' lehza puslozina,
 Wahwerite lihdf galam. 88b.

1: Gudrajam zaunu; 2: Uzigam; 4: W. galinâ, 28d. — 1: zaunu; 3: Zauna; 4: W. galinâ, 141¹ (S. Salin). — 2: Gudralam; 3—4: Zaune lehza pufes totus, Wahwerite meſcha galus, 379. — 2: Manigam, 400.

1. Gudram bija zaunes ſchant,
 Jo gudram wahwerites:
 Zaune ſtrehja puslozina,
 Wahwerite wiſu totu. 185c.

1—2: Gudra bija zaune ſchanti, Wehl gudraſa wahwerite, 281c.

2. Gudram bija zaunit' dšiht,
 Atihlam wahweriti:
 Puſchu totu zauna lehza,
 Pa galam wahwerite. 342.

1: Patſchallam zaunit'; 2: Atihlam; 4: Pa galiuu, 108¹.

3. Gudram bija zaunu dšiht,
 Wekſcham wahweriti:
 Zauna lehza puslozina,
 Wahwerite lihdf galam. 101a.

1: Gudram eet zaunu; 2: Duralam wahweriſchu; 4: Wahwer' toſa galinâ, 110c. — 1: zauni; 3: Zaune, 134c. — 2: Muſſam dšiht; 4: W. galotnê, 137e.

4. Puifchi, puifchi, zaunu dšihitu,
 Ne wahweru ſchmudſinâtu;
 Zauna lehza puslozina,
 Wahwerite galinâ. 131¹ (M. Seevin).

1: zaunu; 2: Ni wahweru wahwerot; 3: Zaunit', 76b. — 1: zaunu dšiht; 3: Zaunit'; 4: Wahwer' toſa galinâ, 407a.

LD 14307 Sveši ļaudis laivas prasa,
Aiz upītes stāvēdami.
Ja vaicāja sveši ļaudis
Vai māsiņa malējiņa,
Atsaket bāleliņi,
Vēl māsiņa šūpulī.

Pirmajā variantā ir **laivas prasa**, 2. un 3. variantā **laivu prasa**. Runa ir par valodisko izteiksmi: abos gadījumos ir runa par to pašu vienīgo laivu. Valodiskā izteiksme svārstās starp ģenitīvu un akuzatīvu.

Arī citādā ziņā trejādu atbildi rāda:

Teicat māsu **maz' esam**,
Teicat māsu **mag' esošu**

un

Sakat mani **maz' esot** (Vēl darbiņu nemākot).

Parastā vārdkopa ir **eit'**, bāliņi un **eita**, brāļi.

Mudinājums irt laivu šurp ir visdažādākā veidā : **irat, iriet, irat, airiet, airat!**

14307.

Sveŕeŕhi ļaudis ļaitvas praŕa,
Ļiŕ upites ŕtaŕwedami.
ŕreet ļaitvu baŕleliņi,
ŕet jau gudri runajeet,
Ja waizaja, ŕur maŕŕina:
Maŕŕin' maŕa ŕeŕuŕpulī. 68c un d, 379.

2: Ļiŕ uŕdeņa; 3: Ēit', baŕliņi, padodat; 4: ŕet jo, 45a. — 5: Ja tautinas maŕŕu praŕa, 68a. — 2: Ļiŕ Daugatvas; 3: baŕleliņi; 4: ŕet tiŕ; 6: ŕeŕuŕpoli, 88b. — 5: Ja praŕija maŕejiņas; 6: ŕeŕuŕpoli, 92.

1. **Ķeedŕeen ŕeedŕa aiŕ upites,**
ŕaj ŕeedŕ tautas, waj baŕliņi?
Ēita, ŕalpi, jeŕeet ļaitvu,
ŕet juŕs gudri runajeet. 91c.

2. Svefchi laudis laivu praša,
 Aif Daugatvas ņtašwedami.
 Čita, brahli, dodeet laivu,
 Vet jo gudri runajeet.
 Ja waizaja ņweņchi laudis,
 Waž maņšina malejina,
 Atfaeet bašlelini:
 Wehl maņšina ņehuhpuli. 87¹.

3. Svefchi laudis laivu praša,
 Aif uhdena ņtašwedami.
 Čit', brahliņchi, irat laivu,
 Vet juhs gudri runajat.
 Ja tantinas maņšu praša,
 Sał', maņšina ņehuhpuli,
 Sał', maņšina ņehuhpuli,
 Saħju aut nemahzeja. 173.

2: Aif upites; 3: Irat laivu, bašlenini; 4: Vet jel; 6 un 7: Maņša gul ņehuhpulė; 8: Sahtitām laħjinām, 156. — 3: Čita, brahli, dodat; 8: Baltā linu palagā, 161c. — 2: Aif upites; 3: Wirat laivu, bašlelini; 5: Kad; 6 un 7: Sałat, maņša ņehuhpulėi; 8: aute, 172s. — 1: laivu ņauža; 3: Irat laivu, bašlelini; 6 un 7: Teizat, maņša ņehuhpulė; 8: Sahtitāme laħjinām, 190f. — 1: laivu ņeedša; 8: Apatņch baltas wilnainites, 190b.

4. Svefchi laudis laivas praša,
 Aif uhdena ņtašwedami.
 Treet laivu, bašlelini,
 Vet jau gudri runajeet. 98a.

1: laivu ņeedša, 22h. — 1: laivu, 69a. — 3: Frit, 322e. — 1: laivu; 2: Malināi; 3: Airect 1., brašlelini, 324e. — 1: laivu; 2: Aif Daugatvas; 3: Airect 1., brašlelini, 325a. — 2: Aif upites; 3: bašlelini, 407a. — 1: laivas ņeedša; 2: Aif upites, 408 N° 1173, 412.

5. Sveši ļouds laivu prosa,
 Aiz ūdeņa stāvedaemi;
 Irit laivu, bāeleliņi,
 Bat jou guidri runājat. 85b.

6. Syesi lauds laivys prosa
Aiz upeitis stovadami.
Celiſ laivu, brøleſiņi,
Bet jau gudri rinajit. 422b.

7. Sveſchi laudis laivas praſa
Wināpus Daugavivas;
Cita, brahſi, dodat laivu,
Bet jau gudri runajat. 112a.

1: laitu ſeedſa; 2: Straujupites malinā; 4: Bet juhs, 120c. — 1:
Sveſchas tautas laivu; 2: Aif upites ſtahwedami, 145a.

8. Sveſchi laudis laivu ſauza,
Aif Bentivas ſtahwedami.
Cita, brahſi, dſenat laivu,
Bet til gudri runajat.
Ja waizaja ſveſchi laudis:
„Waj ir diſcha juhſ' mahſina?“
Ne til diſcha, ne til maſa,
Mahtē (dat.) lahju ahwejiwa. 200a.

3: irat laivu; 5: Monās tautas waizajot; 6: leela; 7: Natwa leela, natwa
leela; 8: Mahtei, 198a. — 3: Dſenat laivu, bahleliwi; 4: Bet jau; 5:
Non tautivas waizajam; 8: Mahtei, 206.

9. Sveſchi laudis laivas ſauza,
Aif upites ſtahwedami.
Cit', brahliſchi, dſenat laivu,
Bet juhs gudri runajat:
Teizat mahſu maſ' eſam,
Neſam leeti nederam. 146b.

1: ſauz; 3: irat laivu; 5: mag' efoſchu; 6: Neela tahra nedaram,
143b N° 811. — 3: irat laivu; 5: L. mahſas mag' efoſchas; 6: Neela
darba nemahſoſchas, 158 (Nihžā). — 3: Irat laivu, bahleliwi; 5: L.
mani maſu; 6: Neſam laba nederam, 182 N° 204. — 3: airat laivu;
5: mag' efoſchu; 6: Neela darba nedaram, 246e. — 3: Irat laivu,
bahleliwi; 4: runajeet; 5: Teizeet mani, 348. — 1: laivas praſa; 2: Aif
uhdena; 3: Treet laivu, brahſeliwi; 4: Bet jau; 5—6: Saſat mani maſ'
eſot, Wehl darbiwu nemahſot, 401.

**Labwafar, meit's maht',
 Es atjahj' firg's miht;
 Zatu feermeji, man behreji,
 Zatu meitin' japeeleef. 211a N° 433.**

1. **Labwafar, meitu tehwis,
 Mitofim lumelinus:
 Zew bij behris, man fpangainis,
 Zew jaleef peedewàm.
 Es gan finu, tew naw naudas,
 Leez meitinu peedewàm. 172a.**

3: fpangotis; 4 un 6: peedawàm, 181d.

2. **Nahz ahrâ, meitu tehws,
 Samijami lumeleem!
 Zew bij behris, man bij firmis,
 Doſ' meitinu peedewàm. 3b.**

2: Mainifim lumelinus; 3: Zew ir behris, man ripainis; 4: Dod, 71. —
 1: Labwafari; 3: Zew bij firmi, man duhſtani; 4: Dod, 13b. — 2:
 Samihjam jel; 3: Zew ir behris, man duhſtans, 22a N° 4659. — 1:
 ahrèi, meitu tehwis; 3: Zew behritis, man bruhnitis, 22h. — 1:
 ahrèji, meitu tehwis; 4: Tu doſ' meitu, 22l. — 1: ahrèi, meitu mahte;
 2: Samijàm; 3: man duhſtani; 4: Dod, 22p. — 2: Samihfam; 3: Zew
 waſlots, man dſeltains; 4: Doſi meitu, 73b. — 1: tehwis; 2:
 Samihfem; 4: Tu doſ' meitu peedawàm, 400.

3. **Nahz laufâi, meitu mahte,
 Mitofimi lumelinus!
 Zew bij behris, man bangainis,
 Ko tu doſi peedewàm?
 Ja neturi jita trahma,
 Leez meitinu peedewàm. 153.**

2: Meetoſima lumelinis; 4: tu liſfi; 5: jita neefa; 6: meitinu, 149e.
 — 2: lumelinus; 4: Ko tu liſfi peedawamis; 5: jita neefa; 6: L.
 mergeli peedawàm, 149i.

4. **Rahz laukâ, meitu tehvis,**
Mihtofim lumelinus!
Tew bij behris, man fpangainis,
Doſ' meitimu peedewam. 182¹.

1: laukâi; 2: Mitofimi; 4: Dod meitimu peedawâs, 152a. — 2: Mitofim lumelium, 187b N° 443. — 1: Tautu dehſis, mans brahliti; 4: mahſimu peedewam, 190f. — 1: tehwi; 3: man ripainis; 4: Dod meitimu peedewam, 194. — 1: ſewas tehwi; 2: Mitofim; 4: Leez, 208b. — NB. fpangainis=ahbolainis.

5. **Rahz laukâi, meitu tehvis,**
Mitofim lumeleem!
Tew jo maſs, man jo leels,
Tew jaleeka peedewâ.
Ja newâda meefchu, rudſu,
Dod meitimu peedewâ. 401.

6. **Rahz preti, taimeniſcha,**
Samihſim ſeedineem!
Tew dadafis, man ahbols,
Rahz tu pati peedawâs. 110c.

1: puſchelneeze; 2: Pahrmihſim; 4: Rahſſi pate peedawâs, 137e.

14611 Labvakar, meit's māt,
Es atjāj' zirg's mīt,
Tav siermeji, man bēreji,
Tav meitiņ' japieliek
un varianti.

Pamata dziesma pierakstīta Rindē (Angermünde) ar turienes izlokšnes īpatnībām.

Arī pārējie pieraksti ir bagāti ar dažādām izlokšņu īpatnībām, Tev bij bēris man **spangainis**, citā vietā ir **spangotis**.

2. variantā ir **bērs** un **ripains**, citos variantos Tev bij **sirmi**, man **dūkani**; Tev **bērītis**, man **brūnītis**, Tev **vaskots**, man **dzeltains**.

Dziesmas varianti rāda 3 izlokšņu formas:

mitosim kumeliņus
mietosima kumelinis
mītosim kumeliņus.

5. variants rāda īpatnējas adjektīvu komparatīva formas:
Tev **jo mazs**, man **jo liels**.

6. variantā atrodam īpatnēju formu "dadazis", kas pēc Milenbaha — Endzelina vārdnīcas ziņām ir "dadadzis, dadazis Ackermennig (agrimonia eupatoria), dieselbe Pflanze heisst auch dadziši".

Arī adjektīvu ziņā atklājas liela dažādība: **bangains**, **siermejs**, **bērejs**, **spangots** un **spangains**, **ripains**, **sirm(i)s**, **dūkan(i)s**, **bēris**, **brūnis**, **vaskots**, **dzeltains**, **vaskots**. Ir **spangot(i)s**, **spangains**.

Ir daudz formu: **piedavām**, **piedavās**, **piedevām**, **piedavāmis**.

Dziesmā no Nīcas atklājas nīceniēku īpatnības: **mitosim kumeli-**
nus (ar — inus!), Ko tu liksi **piedavāmis**, Liec **merģeli** piedavām.

Dziesmas variantos mijas **kaimeniša** (kaimiņiene) un **pušelniece** (otras puses saimniece).

Interesanta ir paralele **meitu tēvis** un **meitu māte**, abas formas katra savā kontekstā un ar savu uzdevumu.

Bejha mahte leelijās
Ofolam galu lauft;
Ofolinis gudris wihris,
Vihdj femiti lozijās. 335 N° 1644.

2: faru; 3: Ofolinfch; 4: Ilanijās, 59d. — 1: leelijāfi; 3: Ofols bija;
 4: Vihdj pat femi, 207l. — 3: Ofolins; 4: femitei, 212a. — 3: Ofols
 bija; 4: femitei, 216b. — 3: Ofolinis g. wihris; 4: V. femites lihgojās,
 224d N° 2447. — 3: wihris; 4: femei, 330.

1. **Bejha mahte leelijās**
Ofolinam galu lauft;
Ofols bija gudris wihris,
Vozijās lihdf femiti. 391 N° 215, 401.

3: wihris; 4: femit' 41c N° 2 pag. 20. — 4: li femit', 207g N° 1400.
 — 1: leelijāfi; 2: Ofolam; 3: Ofolinis g. w.; 4: Vozij' galu lihdf femei,
 207r. — 1: Bejhu; 2: Ofolam; 3: wihris; 4: Vozij' galvu lihdf femei,
 207t.

Blakus "Līdz **zemīti** locijās" ir arī citi varianti "Līdz **zemitei**
 locijās" un "Līdz **zemītes** locijās". Pieraksts no Dundagas "li
 zemit'" (ar "li" < li?) ir neskaidrs.

LD 30614 ir dziesma "Skaisti dzied lakstīgala", kopā ar daudzajiem variantiem.

Variē jau pats lakstīgalas vārds: **lakstīgala**, **lastigala** un **lagzdigala**. Īpatnēja ir lakstīgalas uzruna:

Ak tu mīļa lagzdigala, Ai, lūdzama lakstīgala, Es tev lūdzu, lakstīgala un Skaisti dzied lakstīgala.

Zināma nozīme varētu būt dziesmas garumam. Tā 30614, 1. un 2. dziesmā var būt ietilpināta pilnīgākā dziesma, krietni vairāk par vanagu nekā īsajās dziesmās. Tas pats, vēl vairāk, ir 2. variantā, ar plaši izvērstu darbības aplūkojumu. Valodā manāmas izlokšnes pazīmes: lagzdigala, dzeltenāmis kājiņāms.

Dziesmā 30614 ir skaidrs dalījums dziesmās no Vidzemes un no Kurzemes:

(1) Nāc man līdz(i) uz Vidzemi un Nāc man līdz(i) Vidzemē

un

(2) Nāc ar mani Kurzemē un Nāc man līdz(i) Kurzemē.

Daudzējādi ir izlokšņu elementi, piem., nāc ar manim, nāc ar mani, nāc man līdz(i), nāc man līdzu, uz Vidzemi, Vidzemē utt.

Kur dziedāt: tas var būt **ābeļu dārziņā**, **rožu dārziņā** vai **krūmiņā**, **ievu bodziņā** vai **krūmiņā**, **lazdu /lagzdu/ legzdu krūmiņā** vai visbeidzot **šķērbeļu dārziņā** (t.i. ķiršu dārziņā). Kurzemē lakstīgalu aicina **ievu bodziņā** un **šķērbeļu dārziņā**.

Lakstīgalas dziesma ir daudzējāda. Lakstīgala to **vizināja**, **tricināja**, **trikšīnāja**, **tricināja**, **vīterēja**, **trycynava**.

Pati dziedāšana nodēvēta par **skaisti**, **labi**, **koši**, **skaņi**, **grazni**, **sīki** un **skaiški** dziedāšanu.

Lakstīgalas uzruna ir: **Ak tu mīļa lagzdigala, Ai, lūdzama lakstīgala** un **Es tev lūdzu, lakstīgala** — trīs dažādas uzrunas formas.

Dziedāt viņas dzied torņa, tornes vai turņa galiņā, piem., pašā torņa galiņā.

Interesants ir variants, kas pierakstīts Nīcā un ietver formu “dzeltenāmis kājiņāms”, “lagzdigala” un “Vāczemē kārklīenā”.

Variē arīdzan ābeļu dārziņā un ābeļa dārziņā,

rožu dārziņā un rožu krūmiņā,

ievas krūmiņā un ievu krūmiņā,

ievu bodziņā,

lazdu, lagzdu vai legzdu krūmiņā,

šķērbeļu dārziņā.

Staiti dfeed laſtigala

Nigas torna galinâ.

Nahz man lihdf(i) Widfemê,

Dfeed' ahbetu dahrfinâ. 120c.

1: laſtigala, 21a. — 2: Nigâ; 4: Dfeedaſ' roſchu, 22r. — 3: lihdf uf Widfemi; 4: Dfeed' fehlehrebelu, 28d. — 3: lihdf, laſtigalt; 4: Dfeedat roſchu, 28d. — 4: Dfeedaſ' roſchu, 42. — 2: Niges; 4: ahbela, 59f (II, 140). — 3: lihdf uf Widfemi; 4: Dfeed' manâ, 131¹ (M. Gnigt). — 3: lihdfi uf Widfemi, 134a. — 2: Nigâ; 3: lihdf uf Widfemi, 138a. — 1: Koſchi; 2: torneſ; 3: Nahz ar mani Kurfemê; 4: Dfeedat roſchu, 1811 (Zeldman). — 1: Grafni dfeeda; 3: Kurfemê; 4: Saidees eewu bodfinâ, 212b.

1. **Koſchi dfeed laſtigala**

Nigas torna galinâi.

Nahz ar mani Kurfemêi,

Dfeedaſ' roſchu dahrfinâi.

Ja tu labi nedfeedaſi,

Uflaidiſchu wanadfinu

Dfeltenam lahjinam,

Nahſtitim ſpahrunim. 181e.

2. **Koſchi dfeed laſdigala**

Wahzfemê tahrſleenâ.

Al tu mihta laſdigala,

Nahz ar mani Kurfemê,

Nahz ar mani Kurfemê,

Dfeedi roſchu dahrfinâ,

Ja tu koſchi padfeedaſi,

Es pabehrſchu magonim;

Ja tu koſchi nedfeedaſi,

Uflaidiſchu wanadfinu,

Uflaidiſchu wanadfinu

Dfeltenamis lahjinamis.

Wanagſ tewi ſaplehſis

Pa weenam gabalam. 149h N° 2086.

1: laſtigala; 3: Ni, lihdfama laſtigala; 7—14 truſſt, 143b.

3. Laſſtigala ſlaifti dfeed
 Nigaſ torua galinâ.
 Nahz ar mani Widſemê,
 Dfeedaſ' laſdu kruhminâ. 137f.

1: ſlani; 4: Df. cewu, 64i. — 4: Dfeedi cewaſ, 80c. — 1: Q. Niga
 dfeed; 2: Paſchâ torua, 88b, 93b. — 3: Nahz man lihdſi Widſemê,
 137e. — 1: Dfeedi, dfeedi, laſſtigala; 2: turua; 3: Kad atnaſſi
 Kurſemê; 4: legſdu, 281d. — 1: fiſſi dfeed; 3: Korſemê, 322d.

4. Laſſtigala ſlaifti dfeed
 Nigaſ torua galinâ.
 Nahz man lihdſi Kurſemê,
 Dfeedi roſchu dahrfinâ. 229a.

1: Q. wiſinaja; 3: Widſemê; 4: Dfeed' ahbeku, 24a. — 3: Wuht'
 nahſuſe Widſemê; 4: Dfeedat', 30b. — 3: Widſemê; 4: Dfeed' ahbeku,
 49, 58. — 1: Q. triſſchinaja; 3: Nahz ar manim Widſemê, 86a. — 1:
 Q. trihzinaja; 3: Nahz ar mani Widſemê; 4: Trihzin', 111f. — 3: uf
 Widſemi; 4: Dfeed' ahbeku, 131¹ (M. Paleja).

5. Lakſteigola trycynava
 Reigys meûra malinâ.
 Nòç ar mani ſâi zeme,
 Dzidoj lozdu kreûminâ. 422a.

6. Laſſtigala trizinaja
 Nigaſ torna galinâ;
 Nahz ar mani Widſemê,
 Dfeedaſ' laſdu kruhminâ. 91c.

2: galinâi; 3: ſchâi femêi; 4: kruhminâi, 22h. — 2: M. muhru malinâ;
 4: Trizin', 91c. — 1: trihzinaja, 111d. — 1: triſſſchinaja, 111h. —
 1: traſſſchinaja, 137g N° 886 war., 137h. — 1: wihtereja; 3: Nahz
 man lihdſi Kurſemê; 4: Wiht'ré cewu, 207k, 229¹, 232, 379. — 3:
 ſchâi malâ; 4: Trizin', 311a. — 3: Nahz ar mani, laſſtigala; 4: Trizin'
 cewaſ, 324a. — 2: Staiga purwa malinâ; 3: Nahz ar mani,
 laſſtigala; 4: Trizin' roſchu kruhminâ, 324e. — 2: Nigaſ muhra
 malinâ; 3: ſchâi femê, 407b. — 3: ſchâi femê, 407d, 408 N° 183. —
 1: trihzinaja; 2: M. juhraſ malinâ; 3: ar manim, laſſtigala, 407k.

7. **Štaisti dfeed lasttigala**
Nigas torua galinā.
Es tew luhdsu, lasttigala,
Nahz man lihdsi Widsemē,
Nahz man lihdsi Widsemē,
Dfeed' ahbeku dahrsinā.
Ja tu štaisti nedfeedaši,
Atwehlešchu wanagam,
Wanags tewi pluzinās
Pa weenai špalwinai. 59g (M. Dfols).

8: **Atfolišchu; 9: tewi apchdis, 119¹ (Raušte).**

8. **Štaisti dfeed lasttigala**
Nigas torua galinā.
Nahz ar mani Widsemē,
Dfeedi lašdu truhminā. 110c, 120b (P. Tortušk).

4: **cewas, 35. — 3: Nahz man lihdsi Nisterē, 36r (S. Sihilis). — 1: Štaiški; 3: Nahz man lihdsu Widsemē; 4: Dfeedaš' lahrlu, 41c pag. 88 N° 1. — 4: Dfeedaš' cewas, 45¹. — 1: lagšdigala; 4: lagšdu, 73b. — 4: Dfeedaš' 75f, 134c, 137d. — 1: Štani; 4: Dfeedaš' lašda, 91g. — 1: Štani; 2: Nigā, 111e. — 4: Dfeedat, 134a, 379. — 1: Grafni dfeedaš' lasttigalas; 3: Nahz man lihdsu Kurfemē; 4: Dfeedaš' cewu, 190c N° 641. — 2: Juhmalā šmilteenē; 4: lagšdu, 290f. — 2: Juhmalā šmilteenā, 335 N° 82. — 1: Igauniski štrašdusēch dfeed; 4: Dfeedaš', 68a, 92. — 1: Nigā dfeed; 2: Pašchā torua; 3: šchāi femē, 407a.**

9. **Štani dfeed lasttigala**
Nigas torua galinā.
Laidees femē, lasttigala,
Nahz man lihdsi Kurfemē.
Kurfemē cewas anga
Štranjōs upes lihzišchōs;
Laidees cewu truhminā,
Dfeedi cewas šarinā. 221a.

10. **Sihilit' dfeed juhmalāi**
Baltā šmilšchu šalninā.
Nahz, šihlite, Kurfemēi
Manā rošchu dahrsinā.

Manâ rofchu dahrfînâi
 Simteem fahrtas rofes feed,
 Simteem fahrtas rofes feed,
 Simteem felta ahbelites.
 Saules meitas fpehlejâfi
 Sahrteem rofchu feedineem;
 Deewa dehli rotajâfi
 Seltiteemi ahbokeem. 221a.

11. Sidrabota fihle dfeed
 Nigas torna galinâ.
 Nahz ar mani Widfemê,
 Dfeedaf' lafdu truhminâ. 74c.

1: Sidrabina; 4: lafda, 6c. — 1: Sihle dfeed, fihle dfeed; 3: Nahz, fihlit, Deeferec; 4: Dfeedi lafdu, 64i.

12. Sidrabota fihle dfeed
 Nigas torna galinâ.
 Nahz, fihlit, fehâi femê,
 Dfeedi rofchu dahrfînâ. 54d N° 2076 war.

3: Nahz ar mani Widfemê; 4: Dfeed' ahbeku, 21d N° 2076 war. —
 1: Sudrabota; 2: Zuhmalâ fmiltainê; 3: fihlite, Kurfemê, 246c un
 f. — 1: Sudrabota; 3—4: Laidees, fihle, femitê Nahz ar mani
 Kurfemê, 290f un g, 325e.

13. Sudrabota fihle dfeed
 Nigas torna galinâ.
 Sihle, fihle, laftigala,
 Nolaidees femitê,
 Nolaidees femitê,
 Nahz ar mani Kurfemê.
 Kurfemê laba dfihwe,
 Weegla maifes pelniſchan',
 Weegla maifes pelniſchan',
 Gruhta tungu ſlauſiſchan'. 391 N° 281, 394.

LD 2453 Visi putni skaisti dzied,
 Dzenis vien nedziedāja,
 Kādu jodu tas dziedās,
 Prauli vien vēderā

un turp.

Varianti “Visi putni skaisti dzied” un “koši dzied” kopā ar “grazni” un “daili dzied” parāda dziesmu dažādību.

Liels skaits jautājamo vietniekvārdu ievada līdzīgus jautājumus ar

Kāpēc dzenis nedziedāja,

Kamdēļ sīlis nidziedāja,

Kam tu koši nedziedāji,

Kā, dzenīt, tu nedziedi,

Ko, nelaime, es dziedāšu,
 pa daļai arī: **Kāda vella** es dziedāšu.

Ar zemgalisko **ni**-izceļas dziesmas pieraksts Lielvircavā (Kamdēļ sīlis nidziedāja?) un Rundālē (Kāpēc sīlis nidziedāja).

Blakus visparastākajai atbildei, ka “Prauli vien vēderā”, ir arī atbilde “Trūdi vien vēderā”.

Variantam “Kādu jodu tas dziedās” blakus ir otrs variants “Kāda joda es dziedāšu”.

Blakus biežākajam

Citi putni man **vaicāja**,
Kam es skaņi nedziedot

ir arī

Citi putni man **prasīja**,
Kā bij manim padziedāt.

Wifî putni flaiſti dfeed,
 Dfenis ween nedfeedaja;
 Kahdu jodu tas dfeedàs,
 Prauli ween wehderâ. 6a, 75b, 80c.

2: Dfenits flaiſti nedf.; 3: Ko dfeedàs dfenits flaiſti, 15a, 17a. 28d.
 — 3: Ko dfeedàs nabadijufch; 4: Prauli, 27b. — 2: Dfenits flaiſti
 nedf.; 3: Kahda dfeua dfeedafchana, 38b. — 1: lofchi, 41c N° 1 pag.
 102, 141¹ (M. Zuhna), 149b N° 1480, 264c, 335 N° 1744, 364,
 401. — 2: Dfenits flaiſti nedf.; 3: Kur tam bija flaiſt' dfeedat, 52.
 — 2: Dfens ar dfilnu nedf.; 3: Kahda joda tee; 4: Truhdi, 74a un b.
 — 1: lofchi; 3: K. labu, 80e. — 2: Dfenits flaiſti nedf.; 3: Ko nabags
 tas df.; 4: Stabi, 91g. — 3: K. wellu, 141¹ (M. Peelep). — 1: jauti;
 3: Alſi, ftulbi, kur dfeedafchu, 272a. — 1: daiſi; 3: Alſi, ftulbi, fo
 dfeedafchu, 281d. — 3: Kahdu preeku tam dfeedat, 344.

1. Wifî putni lofchi dfeed,
 Kà, dfeniti, tu nedfeed'?
 — Kahda wella es dfeedafchu,
 Sauſi prauli wehderâ. 195b.

3: Stulbi, alſi, fo dfeedafchu, 174e. — 1: grafni; 2: K. joda; 4: Wezi
 prauli wehderê, 189a un b.

2. Wifî putni grafni dfeed,
 Megnis ween nedfeed grafni;
 — Kahda wehja es dfeedafchu,
 Prauli ween wehderâ. 161c.
3. Ziti putni tà fazija:
 Kapchz dfenis nedfeedaja?
 Kahda dfeua dfeedafchana,
 Sauſi prauli wehderâ. 97c, 391 N 847, 401.
4. Ziti putni tà fazija:
 Kam, dfeniti, nedfeedaji?
 — Alſi, ftulbi, fo dfeedafchu,
 Prauli ween wehderâ. 281b un d.

LD 243
1: *Ž. p. man waizaja*; 3: *Stulbi, alli, 216b.* — 1—2: *Žiti putni man waizaja, Kam es flani nedfeedot, 241d.* — 2: *Kam, df., tu nedfeed'*; 3: *Stulbi, alli, 264g, 271b.* — 1: *Ž. p. man prafija*; 3: *Kà bij manim padfeedat, 268b.* — 2: *Kamdeht fihlis nidfeedaja, 290f.* — 2: *Kapehž fihlis nedfeedaja, 298d, 347.* — 1—2: *Žiti putni fihli bahra, Kamdeht fihlis nidfeedot, 302.*

5. **Tu, dfeniti, flaifts putnini,**

Kam tu lošchi nedfeedaji?

— **Ko, nelaimė, es dfeedafchu,**

Plauli [?] ween wehderà. 157¹.

Ko, nelaimė, es dfeedafchu / ...
Arzeugalisko ni ...
Blakus ...
Variants "Kadu ..."
"Kadu jode es dzied ..."
Biblos ...
Citi putni ...
Kam es ...
ir art ...
Citi putni ...
Kam es ...

Vanags

Putni ienāk cilvēka dzīves plāksnē, salīdzinot ar cilvēku. Tautas izlūko, gūsta un zog līgavu; meitas vairāk bēg un slēpjas no tautām. Arī vēlākos laikos, kad šādu iemeslu faktiski vairs nebija, brūte — pēc vecās paražas — liekulīgi bēg un slēpjas no preciniekiem un vedējiem.

Brūtes vietā tautasdziesmās parādās visbiežāk vista, irbe, cielava vai gaigala, puisis ir vanags. Viņš vēlas pirkt pelēku mētelīti, lai varētu lidināt kā vanags:

13486 Pirc man, tēvis, sirmu zirgu,
Pirc pelēku mētelīti,
Ka es varu lidināt
Kā pelēkis vanadziņš.

(1) vanags: vista

LD 13321 Ai, vanagi, vanadziņi,
Kur tik augsti lidināji?
Sudrabota balta **vista**
Ieliž brāļa kaņupēs.

LD 13391 Es iegāju tai sētāja,
Kur ieskrēja vanadzins.
Vanadziņis **vistu** ķēra,
Es noķēru līgaviņu.

LD 14201 Div' pelēki vanadziņi
Teju vien lidinās,
Ieraudzīji baltas **vistas**
Mūs' bāliņa sētiņā.

LD 14202 Vanadziņš lidināja
Uz to **manu vainadziņu**
Vai lidini, nelidini,
Vēl nedošu šoruden.

(2) **vanags : cielava**

Maza, maza man' māsiņ',
Kā tā **sila cielavin'**,
Jau tie tautu vanadziņ'
Pēc tevīm lidināj.

LD 13485 Pelēkaji vanadziņi,
Celieties spārniņos,
Ka varati sagūtīti
Dzeltenās cielaviņas.
Dzeltenaja cielaviņa,
Never vārtu vanagam,
Vanagam skarbi nagi,
Noraus tavu cekuliņu.

LD 13382 **Dzeltenā cielaviņa**
Purvu brida raudādama:
Purvu zin izbrienot,
Tautām šķiet niizbēgt.

LD 13389 Agri sāka lidināt
Pelēkie vanadziņi;
Vēl tai mūsu **cielavai**
Spārnu gali nepusķoti.

13510 Sargies, **āra cielaviņa**,
Spers tev' Zviedru vanadziņš;
Sargies, tautu zeltenite,
Ķers tev' mani bāleliņi.

(3) **vanags : irbe**

13425, 1. var.

Kam, bāliņi, audzināji
Bērzu birzi sētmalā?
— Es, māsiņa, audzināju
Irbītēm ietecēt,

Irbītēm ietecēt,
Vanagami lidināt,
Vanagami lidināt,
Tautām sieti kumeliņus.

(4) **vanags : gaigala**

13337 Pār Daugavu melna egle,
Pilna **balto gaigališu**;
Pasteidziesi, brāleliņi,
Tur būs tava līgaviņa.

LD 13337 Balta, **balta gaigaliņa**
Zem tiltiņa mazgājās;
Atskrien Zviedru vanadziņš,
Spalvas vien noputēja.

Latvju Dainu krājumos var atrast tautasdziesmas un to
variantus, kuros līgaviņas vietā viegli sameklēt gan cielaviņu,
gan kādu citu dzīvnieciņu, sal.,

LD 13389 (ar variantiem)

Es apvilku zīda tīklu
Apkārt tautu istabai,
Lai tā man neizmuka,
Sen lūkota **līgaviņa**,

dial. Gūstama **cielaviņa**
var. Dzeltenā cielaviņa

citi varianti:

Lai tā man neizbēga,
Sen aplenkta vāverite

vai

Lai caunīte neizbēg.

- (2) **KRAUKĻU** dzimtas sīks apraksts dots Konversācijas vārdnīcā: “putns ar spēcīgu, augstu, melnu, galā nedaudz zobotu knābi, melnbrūnām acīm, melnām kājām ar stipriem nagiem un melnu, gludu spalvu ar tēraudzilu, violetu vai zaļu atsitumu, spēcīgiem, nedaudz atkāreni turētiem spāriem un galā apaļu asti.” (17936 — 17938).

Putns raksturots kā gudrs, drošsirdīgs un spēcīgs, kas lido labi un soļo smagi. Ligzdai krauklis izvēlas vai nu egles vai gludu priežu galotnes un tur vij ligzdas, aizdzenot projām sev līdzīgos. Ligzdas pamatā ņem resnos kokus un tālāk veido no sausiem zariem.

Kraukļi sasniedz 80 — 100 gadu vecumu.

Ligzdā iedēj 5 — 7 zaļganās olas ar brūniem plankumiem, tēviņš ar mātīti pārmaiņus perē. Mazuļus ligzdā baro pusotra līdz divus mēnešus.

Kraukļus var iemācīt runāt atsevišķus vārdus.

Kraukļu kļiedzienus dažādie autori atdarina dažādi, tomēr visumā līdzīgi.

N. Transehe, 204. lpp. kraukļa skaņo brēcienu “ronk, rronk”, arī “klung, klung” dziesmas salīdzina ar koklēs skaņu.

Konversācijas vārdnīcā kraukļa dziesmu salīdzina ar rupju ķērķšanu, pēc tam ar skarbu un dziļu “krak krak krak”, pēc tam augstāku “kruk kruk”, kas modulē uz “korr korr”. Augstu gaisos riņķojot, dzirdams arī dobjš “klong klong”.

“Latvijas zeme, daba un tauta” (389. lpp) kraukļu balsi salīdzina ar “rok—rok—rok” vai aizsmakušu kā “rāk—rāk—rāk”.

(3) Toties Kārlis Grigulis savā “Putnu grāmatā” (213. lpp.) raksta: “Agrs rīts. Visapkārt klusums. Pāri sniegotajiem laukiem atskan skarba balss: “krok, krok, krok”. Tas ir krauklis, kas ar savu sievu izlidojis medībās.”

Dziesmu par **kraukli** nav sevišķi daudz. Visbiežāk tādas sastop:

1) bērnu, resp., aukļu dziesmās, kur pieminēti daudzi kustonīši,

2) precību dziesmās, starp citu, arī "krauklīts sēž ozolā";

arī apdziedāšanās dziesmās, piem., LD 23592

Tūlītņ, tagadiņ, Pievils meitu māmuliņa:

Atskrien divi melli kraukļi, Trešā raiba žagatīte,

3) bērnu dziesmās, t.i., dziesmās, kas vēsta nāvi, piem., ziņo mātei par noslikušo dēlu; visparastāk kara vēstnese ir zīle vai vārna;

4) burvību formulās, asins apturēšanas vārdos, piem.,

Melni kraukļi gaisā skrēja,

Melnas asnis laistīdami;

Tēvs aizslēdza vara vārtus,

Man pilīte neizkrita.

Kraukļi un vārnas pieder pie vārnveidīgo dzimtas,

sal. LD 34880

Krauklīts vārnu piegulēja

Aiz kalniņa purviņā.

No tā kraukļa gulējuma

Vārnai mazi žagatēni.

Pastāvīgais epitets, prozas valodā runājot, ir "melnu, gludu spalvu", "ar tēraudzilu violetu vai zaļu atspīdumu": melni kraukļi, melns krauklīt(i)s, krauklis tādis mellis vīris; viņiem ir zili svārki mugurā, sidra-
biņa mētelītis vai samta svārki mugurā, kraukļam mella mēlenīte.

Arī kājas viņam melnas, ar stipriem, asiem nagiem: ar melniem zābakiem, dzelzu kurpes kājiņā, zelta pieši kājiņā.

Krauklis ir ar spēcīgu, augstu, lēnu, galā nedaudz zobotu knābi: krauklis tāds lieldegunis, tas bij gaļas kapātājs; kraukļam bija liks deguns, tas gaļiņas kapātājs.

Krauklis ir spēcīgs, drošsirdīgs, soļo stalti, galvu klanīdams: Krauklīts sēda aiz galdiņa Kā viens poļu muižniecīnš. Viņš ir svinīgi melns: (kāzās) Krauklis tādis mellis vīris Tas brūtģana vakarbrālis.

Vecākās dainas it precīzi uzdod kraukļa uzturēšanos skuju koku galotnēs: No priedītes uz priedīti Krauklīts skrēja krauk-

lēdams, un arī Kraukļam spõrni nùtrusuši Sausys egļis lùznòjūt.

Kokļu stīgu strinkšķināšanu atgādina zelta kokle rociņā, zelta stīgas rociņā un zelta spēles rociņā, zelta kokles koklēdams.

Kraukļa dziesmas raksturojums verbos ir daudzpusīgs, visos gadījumos ar kr-, kl- pieskaņu:

krāca, krāca, brēca, krakšīnāja, kraucenēja, kraukšķīnāja, krauklināja, krauklanēja, kaukšķīnāja, knakšīnāja, klaudzināja, kankšīnāja, krankšīnāja, krākšķīnāja, kraucināja, kracenāja, krimšķīnāja vai vienkārši “runā svešu valodiņu”.

Dziesmas uzsver kraukļu melno krāsu: melni kraukļi, melns krauklīt(i)s, krauklis tādis mellis vīris.

Melnā, gludā spalva ar tēraudzilu, violetu vai zaļu atspīdumu atspoguļojas tautasdziesmu **Zili svārki mugurā** un **Sidrabiņa mētelīti** izteikumos, **Kraukļam mella mēlenīte** un **Samta svētki mugurā**.

Kraukļa stiprie nagi raksturoti kā dzelzu kurpes kājiņā, zelta pieši kājiņā un ar melniem zābakiem.

Viņa spēcīgais, augstu, melnu, galā nedaudz zobotais knābis atspoguļojas izteicienos: krauklis tāds lieldegunis, tas bij gaļas kapātājs, kraukļam bija liks deguns, Tas gaļiņas kapātājs, un viņa svinīgo iztūrešanas atgādina Krauklīts sēd aiz galdiņa Kā viens poļu muižniecīnš.

Kā pretstats krauklim minēts “zilais balodītis”:

Māte dēlu audzināja
Kā ziloji balodīti,
Izaudzēja mellnu kraukli,
Kas actiņas izknābāja.

Pielīdzināts kalpa puisim, krauklis nesņem ne medu, ne gaļu, ne vīnu:

Krauklis brēca vīnu, medu,
Kalpiņš daiļu muižu meitu.
Dzer, krauklīti, purviņā,
Nem, kalpiņi, kalponīti.

Melni kraukļi nebija kraukļi, bet kunga darbinieki:

LD 31683 Kur skriesiet, melni kraukļi,
Bez saulītes vakarā?
Tie nebija melni kraukļi,
Tie bij kunga darbenieki,
Tie bij kunga darbenieki.
Mellajiem krekliņiem.

Asins dziesmās ierodas slepeni vārdi; neskaidra ir arī dziesma

LD 33690 Sasamete melni kraukļi
Lielajā rudzzālē;
Tie nebija melni kraukļi,
Tie bij Dieva kumeliņi.

Arī apdziedāšanās dziesmās, par laiskajām bajāra meitām:

Ai, māmiņa, tavas meitas
Ar vakara gulumiņu.—
Kraukļi, vārnas satupuši
Gar bajāra sētmalēm. (13243₃).

Apdziedāšanās dziesmās, piem., 20109, 27797, 30240:

Ai, Jānīt, ai, Jānīt,
Tavu garu deguntiņu!
Piecas vārnas satupušas,
Vēl bij rūme krauklišam

un šās dziesmas variantam:

Pieci kraukļi satupuši,
Vēl bij rūmes žagatai.

Kraukļi kā nelāimes vēstītāji:

Ko tie kraukļi kraucināja,
Ko žagatas žadzināja!
Man' māsiņa nomiruse
Tāļajās tautiņās,

kādā citā dziesmā, par zirgu mitošanu

Melni kraukļi satupuši
Mitenieku pavārtē,
Tie gaidīja izvedam
Dārgas naudas kumeliņu
/.../

Suņam kauli, kraukļam gaļa,
Pašam goda zābacīni.

Nebuhš labi, nebuhs labi,

Wahrna brehža ofolâ:

Buhš fungeem farâ eet,

**Regulêt ſpiltvenôs. 22g, 29c, 75m, 111d, 407d,
408 N° 228.**

2: Sihlis; 4: ſpiltvenôs, 3c. — 2: Sihle brehža ſauepês, 28d. — 2: brehž ofulâ; 3: fungam; 4: Ne gulêt, 30b. — 2: Krautlis; 4: ſpiltwinôs, 55. — 3: fungim; 4: Ne gulêt ſpiltwinôs, 61g. — 2: Krautlis brehž; 3: fungam, 75g. — 2: W. ſahrje, 88b. — 2: Sihle dfeed; 4: ſpiltvenôs, 109b un c. — 1: Wafardeen, aifwafar, 161c. — 3: fungam farâ jaht, 215b. — 1: Natwa labi, natwa labi; 3: farâ jaht; 4: Ni gulêt, 290f. — 2: Sihle, 364¹.

1. Afchi, afchi fihle dfeed
Aſa meeta galinâ.
Cit', bahlini, ſlaufitees,
Kahdu wehſti fihle neſa.
— Sihle neſa tahdu wehſti,
Buhš fungeem farâ eet,
Buhš fungeem farâ eet,
Regulêt ſpiltvenôs. 88b.

2: Uf almewa ſchladama; 3—6 truhſt; 8: ſpiltvenôs, 41c pag. 258 N° 16. — 1—2: Sihwi, ſihwi fihle brehža Wahrtn ſtaba galinâ; 3—6 truhſt; 7: farâ, 179b. — 2: Nigaš torna galinâ; 3: Wiſa Niga brihnijs; 6 un 7: farâ, 335 N° 1961.

2. Ko tee krautli kraſchinaja,
Ko ſchagatas ſchwadſinaja?
Buhš fungeem farâ eet,
Regulêt ſpiltvenôs. 134c.
3. Kraukleits krëçë úzulâ,
Lík kungim karâ iſ,
Lík kungim karâ iſ,
Nagulât ſpylvynûs. 422a.

Enf. 427°b (II pag. 63 N° 7).

4. Kraullits ſehd ofolâ,
Munâ ſweſchu walodinu;
Buhſ ſungeem farâ eet,
Regulêt ſpilwenôs. 28f, 73b, 106a, 401, 407b.

1: Kraullis ſehſch; 2: ſweſchas walodinas; 4: Ne gultees, 322e.

5. Puifchi, puifchi, ſas ſche buhſ?
Wahrna ſleedſa ofolâ.
Buhſ ſungeem farâ eet,
Regulêt ſpilwenôs. 80c.

2: Wahrnas ſwehrze, 91h. — 1: Cita, puifchi, weratees; 2: Wahrnas
krahz, 93¹b. — 1: P., p., nu buhſ labi, 111d. — 2: Sihle brehze; 4:
ſpilwenôs, 324c. — 1: Puifchi, puifchi, nebuhs labi; 2: brehza,
324d.

6. Wahrnas brehze, wahrnas brehze,
ſas tàs wahrnas brehžina?
Bija ſungam farâ eet,
Regulêt ſpilwenôs. 340² (II, 12).

7. Wahrna ſleedſa, wahrna brehžna,
Ofolâ tupidama:
Buhſ ſungeem farâ eet,
Regulêt ſpilwenôs. 75b, 87¹, 137e.

1—2: Kraulli, wahrnas frauzejeja, Ofolôs ſehdedami, 95f. — 2:
Ofolâi ſehdedama, 98a. — 1: Wahrna krahza; 2: Wihtolâ; 3: farâ,
159b.

8. Wihiri, wihri, nebuhs labi,
Wahrna krahza ofolâ:
Buhſ ſungam (-geem) fara eet,
Regulêt(i) ſpilwenôs. 379.

1: laba; 2: krahze, 143b. — 2: krahza, 149h N° 912, 190c N° 659.
— 3: eete (-ta); 4: Regulête (-ta), 149i. — 1: laba; 3: ſungeem, 158
(Wihžâ). — 1: laba; 2: ofolâi; 3: farâi, 172s. — 3: farâ; 4: ſpilwenôs,
174e, 264d. — 2: brehžna, 195b, 200a. — 1: labſ nebuhs; 2: brehž;
3: jaht, 207t. — 2: Wahrnas; 3: jaht; 4: ſpilwenôs, 212a, 216a un
b. — 2: Wahrnas forja; 3: eeti, 226i. — 2: brehž; 3: farâ jaht, 229¹.

Starp dziesmām, kur runa par svešas zemes staigāšanu, vairākkārt atkārtojas melnie kraukļi, piem., LD 29603, variantos

Apkaustiju melnu kraukli
vai

Apkaustiju krauklam kājas
Ar tērauda pakaviem,
Lai tas man guni šķīla,
Svešu zemi staigājot.

Arī turpinājums kāzu dziemām (LD 11950)

Ko tie kraukļi kraucināja,
Ko žagatas zvadzināja?
Mūs' māsiņu aizvedis
Pār deviņi dūņu purvi

un daudzie varianti LD 13063 — 64 apdziedāšanās dziesmās par kraukļa dziesmu:

čarkstināja, kankšināja, kaukšināja, kaukšķināja, klankšināja,
knakšināja, kracēja, krākšķināja, krankšināja, kraucināja,
krauklanēja, krauklināja, kraukšķināja, krimšķināja,
(no LD 20462) klaudzināja, krاندzināja, kraudzināja.

Bērnu dziesmās krauklim ir uzdevums vārit putru; viņam ir liks deguns, tas galiņas kapātājs, citās dziesmās krauklis sēž aiz galda, alus kannu rocinā.

Kāzu dziesmās priekšlikumi ir konkrētāki, vairāk piemēroti krauklim:

LD 11955 Krauklis brēca viņu, medu,
Kalpiņš daiļu muižu meitu.
Dzer, kraukliti, purviņā,
Ņem, kalpiņi, kalponīti!
Ņem, kalpiņi, kalponīti,
Būs laimiņa dzīvojot.

Kāzu vedēji vaicā:

Kur palika, kur palika
Mūsu kunga bisenieki?
Melni kraukļi saskrējuši
Pie bāliņa vara vārtu

un (variantā)

Melni kraukļi satupuši
Tīrumiņa galiņā.

LD 2693 3. variantā, kur visi putni tērpjas piemērotās svētku drēbēs, ir krauklim “melna mēlenīte”.

LD 13255 krauklim apkaltas kājas sudrabiņa pakaviem:

Es apkalu kraukļam kājas
Sudrabiņa pakaviem,
Jāj' caur Rīgu, caur Jelgavu
Uz Dobeles meitiņām.

Un LD 8461,8 ir daudz variantu ar daudziem dažādiem putniem, to starpā arī ar kraukļiem:

Kraukļam spōrni nūtrusuši,
Sausys eglis lūžnōjūt:
Lāudim mēļē nūdyluse,
Ap manimi runōjūt.

Līdzīgā veidā arī LD 32123 vienīgi variantos, domājot par gaidāmo karu, pieminēts krauklis (blakus vārņai, zīlei).

LD 34880 (un citos variantos)

Krauklīts vārņu piegulēja
Aiz kalniņa purviņā;
No tā kraukļa gulējuma
Vārņai mazi žagatēni.

Meža māte – rotaļādamās – pēc kārtas saaicina putnus, katram piešķirdama savu vārdu: krauklis ir Juris (30623). Citā dzejoli (11627) krauklis saukts “sarkanbārzdis”, kas atskrējis “mūsu meitiņu lūkoties”, to raida projām.

Tāpat kā buramos vārdos, melns krauklītis līdzīgā veidā no gaisa pilina asinis:

LD 34137 Melns krauklītis gaisā skrēja.

Asentiņu upe tek;
Te atnāca svēta Māra,
Asiņ' upi noturēja

un variants

Melnais krauklis gaisā skrēja
Asentiņas pilināja;
Nem, Māriņa, liepas slotu,
Saslauk' kraukļa asinis.

LD 32043 Kara vīra augumiņš
Zemes virsu mētājās,

Vilki, kraukļi miesas ēda
Saule kaulus balināja.

Apdziedāšanās dziesmās, piem.,

LD 12868,1 Vidzemnieki putnus šāve,
Nošaun vienu Kurzemnieku,
Kraukļa bērnu sacīdam’.

Uz Vācemi aizsūta kraukli, un vāczemniekiem ir ko brīnīties:

LD 2494 Apkaustīju kraukļam kājas,
Aizstellēju Vācēmē:
Vāczemnieki brīnījās,
Kam tas tāds kumeliņš,
ar piezīmi 5. varianta beigās: “Krauklis = melns zirgs”.

LD 21177 Baltu manu bāleliņu,
Kā baltaju zirņu graudu;
Dasēžāsi tautu meita
Tā kā kraukļa pavēdere.

Atsevišķā nodaļā paliek “kraukļi” dziesmās, kas stāsta par braucienu jūrā, meklējot noslikušo dēlu:

LD 30796 Kur skriesiet, melni kraukļi,
Bez saulītes vakarā?
— Māmiņai ziņu dot,
Dēliņš jūras dibinā,

variantos uzrunāts arī viens vienīgs krauklis (Kur tu skriesi, melnais kraukli un Ko, krauklīti, kracināji). Kraukļi ir visēži, kas kāri mēlojas arī ar kritušu dzīvnieku atliekām, tādēļ tautasdziesmas nereti piemin arī šādu nepiemērotu ēdamo:

Suņam kauli, kraukļam gaļa,
Pašam goda zābaciņi
un citādus uzmodinājumus krauklītim: Dzer, krauklīti,
purviņā! un Ēd, krauklīti, purva sūnas (arī: priedes sveķus,
zirgu gaļu, tas ir — vispār nederīgu pārtiku).

Asociācijas, ko rada domas par kraukļiem, ir tumši tēli. Tumša,
melna krāsa vispār rada drūmu ainu, sal.

LD 21177 Baltu manu bāleliņu,
Kā baltaju zirņu graudu;
Dasēžāsi tautu meita
Tā kā kraukļu pavēdere.

Tautasdziesmās krauklis (kopā ar sili, zili un vārnu) bieži saistās ar kara dziesmām. Krauklis sēž ozolā vai krāc ozolā, krakšina, ka kungiem jāiet karā:

LD 32123 (ar daudziem variantiem)

Nebūs labi, nebūs labi,
Vārna brēca ozolā;
Būs kungiem karā iet,
Negulēt spilvenos

un vairākos variantos

2. var. Ko tie kraukļi krakšināja,
Ko žagatas žvadināja?
Būs kungiem karā iet,
Negulēt spilvenos,

4. var. Krauklīts sēd ozolā,
Runā svešu valodiņu
Būs kungiem karā iet,
Negulēt spilvenos.

Krauklis bieži pieminēts buramos vārdos un asins vārdos (melns krauklis skrien gaisā, pār jūru, asinis laistīdams). K. Straubergs (Latviešu tautas paražās, 1966) piemin kraukli kā nāves vēstnesi un nelaiemes putnu. Ja divi vai vairāki kraukļi laižas pār māju un uz jumta plēšas, tā ir nāves ziņa. Ja divi kraukļi plēšas, laulātiem jāšķiras. Bet kraukļi var būt arī uz kāzām.

“Pavasārā, kad meita pyrmū reizi redz skrīnūt 2 kraukļus, dūmoj, ka tamā godā izīs pi veira, bet kad īrauga vīnu kraukli, tad dūmoj un runoj vysimk ka naizīšu.” (Naujenē).

“Kad par kaidom mojom skrīs divi kraukļi kaudamīs, tad tymā mojā byus kōzas.” (Vārkavā)

“Ja redz brēcam divus kraukļus, tad būs kāzas, bet ja vienu, tad bēres.” (Aizsils).

“Džūkstes pasakās” 126. lpp.: “Dēli, badā mirdami, apēd visu garozu.

Māte sadusmojās par to un iesaucās: “Ak jūs nolādētie kraukļi!”
Tūlīt visi septiņi paliek par kraukļiem un aizlaižas pa logu.”

Nerātnajā dziesmā nereti pieminēts krauklis:

LD 24679 Es redzēju melnu kraukli
Uz vēdera kapājam;
Tas nebija melnais krauklis,
Tā bij puīša pipelīte

un LD 35240

Panāsnieku meitiņām
Bērni brēca vīgriežos;
Kāzu puīši nošāvuši,
Kraukļu bērnus domādami.

Arī 10910, 1. var. mazliet neskaidrā tekstā piemin kraukļus:

Krauklīts sētā atskrēja,
Tautiets zirgu nojā;
Krauklīts gaida jaunu gaisu,
Tautiets mani uzaugam.

Daudzajos citos variantos minēti citi putni; krauklītis ir tikai šai vienīgajā variantā.

Arī LD 7007:

Nesavērtu kodeliņu
Atsagulu gultiņā;
Atsarada melns krauklīts
Uz vēdera knābādams.

Īpašu stāvokli ieņem daudzās krauklīša dziesmas, kurās “krauklīts sēd ozolā” un vēro, uz kuriem aizved “māsiņu”. Krauklīts sēž ozolā vai kalniņā, zelta kokles koklēdams, un visi šās dziesmas varianti izskaidro dziesmas teicēju: zelta kokles koklēdams, dzelzu kurpes kājās, samta svārki mugurā, zelta spēles rociņā, zelta stīgas rociņā. Dziesmu ir daudz, resp., ir daudz šās garākās dziesmas fragmentu jeb variantu.

Hans Biedermann, Symbollexikonet (Översättning Paul Frisch och Joachim Retzlaff 1991, 231 — 232) dod daudz dažādu ziņu no plašās pasaules, arī no vāciskajiem un slāviskajiem apgabaliem, bet nevienas ziņas no baltiskajiem (un somiskajiem) apgabaliem.

SATURRĀDIS

Ievads	3
Latviešu tautasdziesmas Kr. Barona "Latvju Dainās"	4 - 6
"Saka lietu aizgājušu"	7 - 9
"Karā iešu es, māmiņa"	10 - 14
"Kur jādamas, lēnas tautas"	15 - 16
"Raudādams apāvos"	17
"Ai, zaļaja birstaliņa"	18 - 20
"Sveša māte mani sūta"	21 - 23
"Sunīts kaula ragus dara"	24 - 25
"Melna čūska miltus mala"	26 - 28
"Aijo, aijo, bērzu birz'"	29 - 30
"Čučī, guli, lāča bērns"	31 - 35
"Kalnā kāpu raudzīties"	36 - 39
"Es pārsviedu zelta zirni"	40 - 43
"Nāc ārā, Jāņu māte"	44 - 46
"Gudram bija caunīt', dzīt'"	47 - 48
"Sveši ļaudis laivas prasa"	49 - 51
"Labvakar, meit's māt'"	52 - 54
"Vēja māte lielījās"	55
"Skaisti dzied lakstīgala"	56 - 61
"Visi putni skaisti dzied"	62 - 64
Dziesmas par vanagu	65 - 67
Dziesmas par kraukļiem	68 - 78

"Uģot ar..."

Līdzinātā...

LD

4 - 6

7 - 9

10 - 14

15 - 16

17 - 18

19 - 20

21 - 22

23 - 25

26 - 28

29 - 30

31 - 32

33 - 35

36 - 38

39 - 40

41 - 42

43 - 44

45 - 46

47 - 48

49 - 51

52 - 54

55 - 56

57 - 58

59 - 61

62 - 64

65 - 66

67 - 68

69 - 70

71 - 72

73 - 74

75 - 76

77 - 78

79 - 80

81 - 82

83 - 84

85 - 86

87 - 88

89 - 90

91 - 92

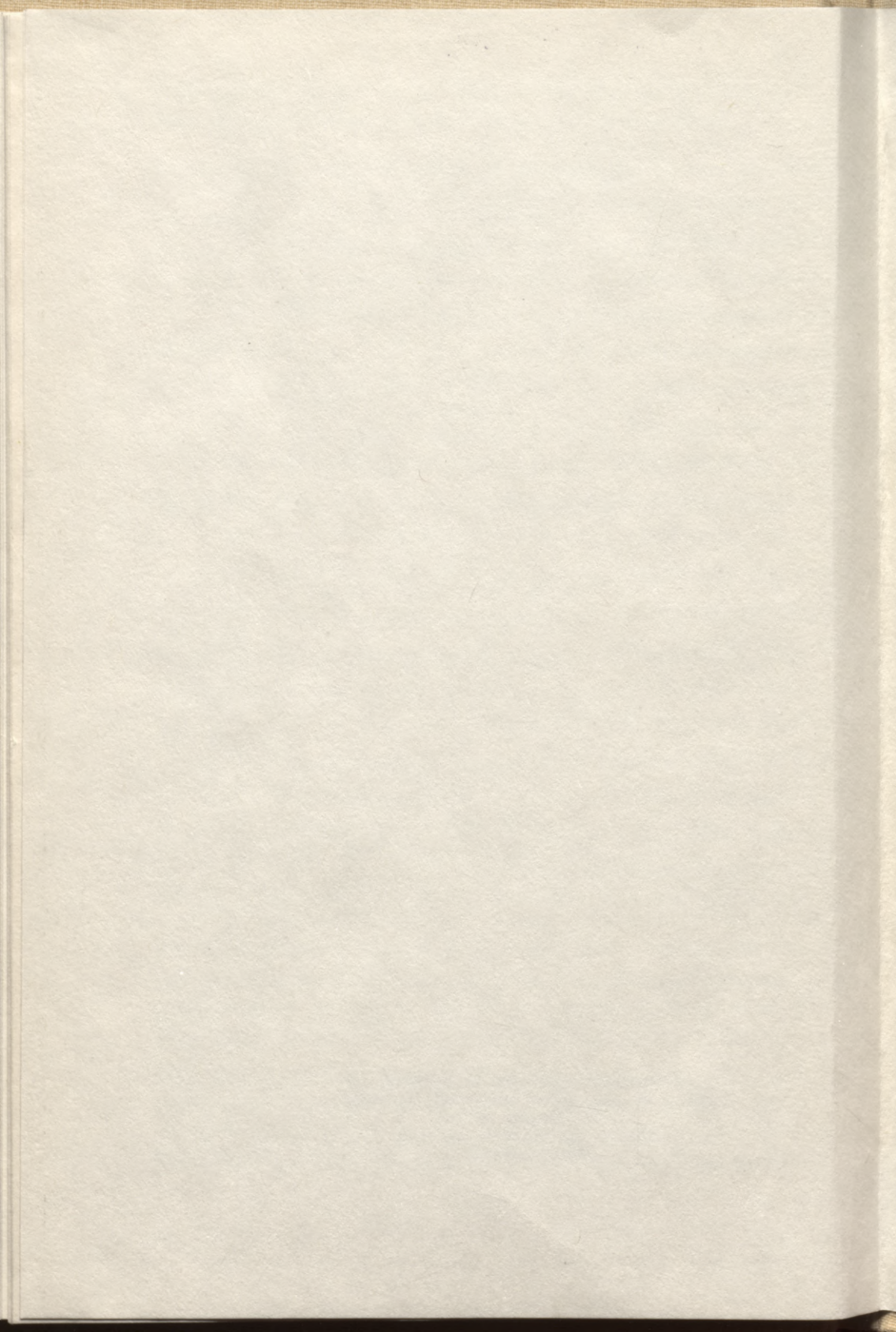
93 - 94

95 - 96

97 - 98

99 - 100

Formāts 60X84/16. Ofseta papīrs. Ofsetiespiedums.
 Līgumcena. SIA "Nordik". Reģistr. apliec. Nr. 2-0792.
 Iespēsts tipogrāfijā "Rota",
 Blaumaņa ielā 38/40, Rīgā, LV-1011
 Pasūtījuma N°656.

Kontroleksemplārs

40.50

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0303075678

94-4
└ 31